

Dyslexie-ICT-hulpmiddelen

onmisbaar in het onderwijs?

Dyslexie hulpmiddelen stellen de leerling in staat om ondanks zijn belemmeringen toch op zijn intellectuele niveau te presteren.

Naam: Jantine Willemsen

Praktijkonderzoek in het kader van de opleiding Master SEN.

Leerroute: Dyslexiespecialist. Module DS08 leer- en onderzoekslijn

Jaar: 2009-2010

Begeleid door: Marchien Loerts

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg Tilburg.

Voorwoord

Dit praktijkonderzoek wordt uitgevoerd als eindopdracht voor de opleiding Dyslexiespecialist- Hoger Beroeps Onderwijs master Special Education of Needs. (HBO master SEN)

Tijdens mijn opleiding voor dyslexiespecialist heb ik verschillende leerlingen met hardnekkig taal- en leesproblemen mogen onderzoeken en begeleiden.

In september ben ik als leesspecialist gaan werken in het leescentrum op onze school.

Ik begeleid daar de interne en externe leerlingen.

Tijdens mijn anamnese bij verschillende leerlingen merkte ik dat er weinig tot geen gebruik wordt gemaakt van digitale hulpmiddelen.

Na gesprekken bij ons op school met het managementteam (MT) (bestaande uit directeur en 2 Internbegeleiders) en de dyslexiespecialisten merkte ik dat wij als school voor speciaal onderwijs (SBO-school) ons op dit gebied nog verder moeten ontwikkelen..

Wij bieden als school geen digitale hulpmiddelen aan, terwijl we veel dyslectische leerlingen hebben. Een enkele leerling maakt gebruik van een hulpmiddel, maar dat is dan met behulp van een "rugzakje" meegenomen van de vorige school.

Om MT, leerkrachten, ouders en kinderen goed voor te kunnen lichten, wil ik me op dit gebied gaan richten. Ik wil literatuuronderzoek doen naar de digitale hulpmiddelen die er op dit moment zijn. En kijken welke digitale hulpmiddelen geschikt zouden kunnen zijn voor De Vogelhorst.

Graag wil ik de leerlingen en leerkrachten die meegewerkt hebben aan het onderzoek bedanken en mijn critical friends; Marit, Marjoke, Gerda, Martien en mijn medestudenten voor hun steun en adviezen.

Ik bedank mijn directeur voor de tijd en ruimte die ik kreeg om dit onderzoek uit te voeren.

Verder wil mijn docente Marchien Loerts bedanken voor de leerzame bijeenkomsten en adviezen tijdens mijn onderzoek. Ik heb het als zeer leerzaam ervaren. Tot slot wil ik mijn Partner Ron bedanken voor alle ruimte die ik kreeg om dit onderzoek te kunnen uitwerken en voor het luisterende oor en rustgevende feedback wanneer ik dit nodig had.

Jantine Willemsen

Mei 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3,4
1. Inleiding	5
2. Probleemstelling	6
2.1 onderzoeksplanning	7
3 Verantwoording probleemstelling	8
3.1 onderzoeksvraag	8
3.2 deelvragen	9
3.3 nieuwswaarde	9
3.4 theoretische relevantie	9
3.5 praktische relevantie	9, 10
3.6 optimale opbrengst	10
4 Achtergronden en theoretisch kader	11
4.1 onderzoeksfunctie en strategie	11
4.2 domeinafbakening en doelgroep	11
4.3 definiëring belangrijkste termen en begrippen	11
4.3.1 <i>ernstige dyslexie</i>	11
4.3.2 <i>functionele geletterdheid</i>	12
4.3.3 <i>compenseren en dispensereren</i>	12
4.3.4 <i>compenserende software</i>	12
4.3.5 <i>redenen om te kiezen voor Sprint plus</i>	13
4.3.6 <i>voordelen Sprint plus</i>	13
4.3.7 <i>nadelen Sprint plus</i>	14
4.3.8 <i>de dyslexie vriendelijke school</i>	14
4.3.9 <i>SBO de Vogelhorst</i>	14
4.3.10 <i>Sprint plus in relatie tot doelgroep</i>	14
4.4 toelichting keuzes en veronderstellingen	14
4.5 theoretisch kader	15
4.5.1 methodische motieven in relatie tot Sprint plus	15
4.5.2 zelfstandig werken	16
4.5.3 inclusie	16
4.5.4 oplossingsgericht werken	16
4.5.5 vergoeding van diagnose en behandeling van dyslexie	17
5 Methode	18
5.1 probleemstelling	18
5.2 deelvragen	18
5.3 gegevensoverzicht en materiaalverzameling	18
5.4 onderzoeksresultaten m.b.t. deelvraag 1	18
5.5 onderzoeksresultaten m.b.t. deelvraag 2	19, 20
5.6 onderzoeksresultaten m.b.t. deelvraag 3	20, 21
5.7 onderzoeksresultaten m.b.t. deelvraag 4	21, 22
5.8 onderzoeksresultaten m.b.t. deelvraag 5	22
5.9 interpretatie van de resultaten	22, 23
5.9.1 validiteit	23
6 Conclusie	24
6.1 antwoord op deelvraag 1	24
6.2 antwoord op deelvraag 2	24
6.3 antwoord op deelvraag 3	24
6.4 antwoord op deelvraag 4	24
6.5 antwoord op deelvraag 5	24

6.6 antwoord op mijn probleemstelling	24,25
6.7 voor- en nadelen	25
6.8 nieuwe visies en gezichtspunten	25, 26
6.9 praktische relevantie	26
7 Discussie en reflectie	27
7.1 discussie onderzoek	27
7.1.1 aanpak	27
7.1.2 uitvoerbaarheid	27, 28
7.1.3 acceptatie	28
7.1.4 effectiviteit	28
7.1.5 tevredenheid over de aanpak	29
7.2 reflectie op eigen leerproces	29
7.2.1 ervaringen	29
7.2.2 competentie ontwikkelingen	29, 30
8 Samenvatting	31
Literatuurlijst	
Bijlagen:	
Bijlage 1: omschrijving verschillende hulpmiddelen	
Bijlage 2: enquête compenserende hulpmiddelen op de vogelhorst	
Bijlage 3: enquête leerling naar gebruikservaring	
Bijlage 4: interview leerling	
Bijlage 5: enquête leerkracht naar gebruikservaring	

Hoofdstuk 1: Inleiding

Het onderzoek vindt plaats op de school waar ik werkzaam ben; De Vogelhorst in Barneveld. De Vogelhorst is een school voor primair speciaal onderwijs. Op dit moment sta ik 3 dagen voor groep 7 en werk ik 2 dagen in het leescentrum te Barneveld. Ik werk met de externe leerlingen, van scholen uit het samenwerkingsverband. Ik behandel verschillende leerlingen van verschillende scholen, gedurende een periode van 16 weken. Deze leerlingen hebben ernstige leesproblemen. Ik vind de afwisseling heel erg leuk! Ik wil graag dat we gebruik gaan maken van compenserende hulpmiddelen voor de dyslectische leerlingen op De Vogelhorst. Na literatuurstudie en onderzoek lijkt Sprint plus het meest geschikt. In overleg met het MT en collega's uit het leescentrum hebben we besloten een demoversie van Sprint plus uit te proberen. Het onderzoek is een inventariserend en beschrijvend onderzoek naar ervaringen en de gebruiksvriendelijkheid voor de leerlingen en leerkrachten op De Vogelhorst.

In dit verslag beschrijf ik het onderzoeksproces en de resultaten die dit onderzoek heeft opgeleverd.

In hoofdstuk 2 beschrijf ik de hoofdvraag van mijn onderzoek en geef ik de tijdsplanning aan. De onderzoeksvraag en de bijbehorende deelvragen komen in hoofdstuk 3 aan bod. In hoofdstuk 4 vindt er een beschrijving en verklaring van de belangrijkste termen en begrippen plaats.

De onderzoeksmethode en de resultaten van de enquêtes en interviews van de leerlingen en leerkrachten staan in hoofdstuk 5 beschreven.

In hoofdstuk 6 de staan de belangrijkste conclusies kort samengevat.

Tot slot in hoofdstuk 7 bediscussieer ik het uitgevoerde onderzoek en geef ik een reflectie op mijn eigen leerproces.

Hoofdstuk 2: Probleemstelling

Het inzetten van compenserende hulpmiddelen bij dyslectische leerlingen in de bovenbouw is van groot belang, met als doel d.m.v. de hardware/software de belemmeringen bij kinderen met dyslexie te verminderen en hen in staat te stellen op leeftijdsniveau te functioneren.

Dyslectische leerlingen in de bovenbouw hebben vaak nog een te laag leestempo. Ze hebben niet alleen een grote achterstand op lezen/spellen, maar kunnen op den duur ook achter gaan lopen bij begrijpend lezen, de zaakvakken, redactiesommen bij rekenen en hun algemene informatieverwerking. Kortom ze worden belemmerd in hun cognitieve ontwikkeling.

Het veelvuldig oefenen zonder reële vooruitgang demotiveert de leerling.

De achterstand maakt dat de leerling in de klas heel wat leerkansen mist. Het gevoel van falen en hulpeloosheid wordt versterkt.

Het afhankelijk zijn van volwassen hulpverleners (deskundigen, ouders etc.) remt de ontwikkeling van de autonomie en het zelfvertrouwen.

Bij dyslectische leerlingen is het van belang *frustratie van talent*¹ te voorkomen, zodat ze op een goede plek in het vervolgonderwijs terecht komen.

Om deze frustratie proberen te voorkomen is het tegenwoordig mogelijk om gebruik te maken van verschillende compenserende hulpmiddelen. Het inzetten van deze middelen bij lezen, schrijven en spellen betekent een enorme stimulans van het leervermogen en zelfbeeld van de leerling.

Het Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor groep 5-8 (Wentink, H. & L. Verhoeven 2004) adviseert om vanaf groep 5 gebruik te maken van compenserende software.

Van compenseren spreken we als maatregelen worden getroffen die de belemmeringen die het zwakke lezen en spellen met zich meebrengt, verminderen.

We onderscheiden niet-technische² en technische compensaties³.

In mijn praktijksituatie wordt er hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de niet-technische compensatie. Ik wil met mijn onderzoek 6 dyslectische leerlingen uit de groepen 6,7 gebruik laten maken van Sprint plus en me vooral richten op de bevindingen van de leerlingen en leerkrachten bij het werken met dit compenserende hulpmiddel. Ik wil te weten komen welke methodische motieven gehanteerd worden bij het gebruik van Sprint plus in de bovenbouw van De Vogelhorst en aan welke voorwaarden een leerling moet voldoen om gebruik te kunnen maken van Sprint Plus.

Ik start met een literatuurstudie en deel in januari een enquête uit onder de leerkrachten van de onder- en middenbouw op onze school, om te kijken wat de ervaringen en/of wensen zijn met betrekking tot compenserende software. Verder ga ik 5 weken praktisch aan de gang met mijn pilot-groepje. Na deze 5 weken deel ik een enquête uit met betrekking tot de ervaringen aan de 6 leerlingen en de 4 leerkrachten waar ze in de groep zitten.

Na aanleiding hiervan zullen er ongetwijfeld nieuwe vragen bij me opkomen, d.m.v. een interview probeer ik verduidelijking op deze vragen te krijgen.

Mijn "pilot"-groepje ga ik vooraf interviewen Met behulp van een camera over de verwachtingen en na 5 weken nog een keer over de bevindingen. Dit beeldmateriaal wil ik gebruiken met mijn presentatie over mijn onderzoek, tijdens een vergadering in juni op De Vogelhorst.

¹*Frustratie van talent kan optreden wanneer dyslexie gepaard gaat met een (veel) gunstiger ontwikkeling in andere domeinen, die verstoord kunnen raken door de geringe prestaties bij de talen en die plaatsing in een te laag onderwijstype tot gevolg kunnen hebben (Ruijsenaars & Ghesquière, 2002,71)*

²*Niet technische compensatie zijn tijdverlenging, vergrote teksten, aangepaste normering bij toetsen.*

³Technische compensaties zijn er in de vorm van hardware/software, zoals de reading-pen, daisy-speler, sprint, claro-read, kurzweil

2.1 Onderzoeksplanning:

Datum:	Activiteit:
November/december	Opstellen onderzoeksvragen en probleemstelling
december/januari	Opstellen vragen voor de enquêtes en uitdelen
december -april	Literatuurstudie, bijwonen van ICT-conferentie van Lexima
maart	Verwerking enquête collega's
maart	Het eigen maken van het programma Sprint plus, cursus bij Lexima
april- mei	Onderzoek Sprint plus op onze school, interview leerlingen
mei- juni	Verwerking ervaringen leerlingen, leerkrachten met Sprint plus
juni	Presentatie tijdens de vergadering
mei-juni	Afronding onderzoeksverslag

Hoofdstuk 3: Verantwoording van de probleemstelling.

Inleiding

Hoewel het computergebruik binnen scholen al jaren geïntegreerd is, staat het gebruik van goede software producten die hulp kunnen bieden op het gebied van (voor)lezen en spellen nog in de kinderschoenen. Ik wil onderzoeken of het geavanceerde dyslexieprogramma Sprint plus geschikt kan zijn voor dyslectische leerlingen op de vogelhorst en onderzoeken of zij in staat zijn hiermee zelfstandig aan het werk kunnen.

3.1 Onderzoeksvraag:

In hoeverre kan het inzetten van het **compenserende hulpmiddel Sprint Plus** een bijdrage leveren aan de **zelfredzaamheid** van **dyslectische** leerlingen op **De Vogelhorst**.

De **dyslectische leerlingen** die ik in dit onderzoek wil betrekken zijn 6 SBO-leerlingen uit de bovenbouw, die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring.

Compenseren betekent dat we maatregelen treffen die de belemmeringen die het zwakke lezen en spellen met zich meebrengen, verminderen (Smeets 2008)

Het **compenserende hulpmiddel** wat ik wil gebruiken tijdens mijn onderzoek is Sprint plus.

Ik wil kijken naar het gebruikersgemak van Sprint plus voor leerkracht en leerling.

Startend aan het onderzoek heb ik me verdiept in de volgende verschillende compenserende hulpmiddelen die voor mijn doelgroep geschikt zou kunnen zijn:

Kurzweil, claread, sprint, Sprint plus. (zie bijlage 1) Sprint plus lijkt voor mijn doelgroep het meest geschikt.

Sprint plus wordt veelal beschreven als compenserend en dispenserend hulpmiddel. Het kan ook voor een remediërend en stimulerend doel gebruikt worden, namelijk het verbeteren van het technisch leesniveau en het vergroten van het leesplezier van de dyslectische leerling. Sprint plus biedt ondersteuning bij alle facetten van technisch lezen, begrijpend lezen, spellen, strategische schrijven, studeren en het maken van toetsen en examens (R. Janssen & J. van Gent, artikel; *Dyslexie ICT-hulpmiddelen als voorwaarde voor succes*, 2009)

Vooraf compenserende middelen bevorderen de **zelfredzaamheid** en geven een gevoel van competentie (Smeets, 2008) Een ander woord voor zelfredzaamheid is autonomie. De heer Luc Stevens deed als hoogleraar orthopedagogiek een onderzoek over welke basisbehoeften nodig waren om te controleren of een kind zich kan ontwikkelen. Hij kneep de basis tot autonomie, relatie en vermogen. *kinderen hebben het vermogen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen ontwikkeling. Een kind moet de kans hebben om te ontwikkelen op hun eigen snelheid. Wanneer een kind deze verantwoordelijkheid wordt gegeven, zal zijn zelfvertrouwen toenemen.* (www.nivoz.nl, 2010)

De Vogelhorst is een basisschool voor speciaal onderwijs (MLK/LOM) ¹

¹ zie hoofdstuk 4.3.9 voor nadere toelichting

3.2 Deelvragen:

1. Waar hebben de leerkrachten behoefte aan met betrekking tot dyslexie en compenserende software?
2. Hoe ervaren de leerlingen de inzet van Sprint plus?
3. Hoe ervaren de leerkrachten de inzet van Sprint plus?
4. Aan welke voorwaarden moet een leerling voldoen om gebruik te kunnen maken van Sprint plus?
5. Bij welke lessen en volgens welke methodische motieven wordt Sprint plus ingezet?

3.3 Nieuwswaarde:

- De ontwikkeling op het gebied van digitale hulpmiddelen gaat de laatste tijd erg snel.
Het inzetten van compenserende en dispenserende middelen in het primair en secundair onderwijs is een speerpunt in het landelijk dyslexiebeleid (Smeets en Kleijnen, 2007)
- Volgens een nieuwsbrief van Lexima (2009) verwacht de Staatssecretaris dat voor een aantal knelpunten reeds in gang gezet beleid verbetering zal brengen. Ze noemt in dit verband o.a. dat per 1 augustus 2009 de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte ook gaat gelden voor het primair en voortgezet onderwijs en de komst van Passend Onderwijs in 2011. (zie bijlage 5 voor het volledige artikel)

3.4 Theoretische relevantie:

In het protocol Leesproblemen en dyslexie (Wentink en Verhoeven 2004) wordt geadviseerd om vanaf groep 5 gebruik te maken van ondersteunde en/of compenserende software.

Leerlingen bij wie dyslexie is vastgesteld. Ondanks systematische oefening blijven de lees- en spellingprestaties van deze leerlingen doorgaans achter bij die van leeftijdsgenoten. Om die reden zal de begeleiding van deze leerlingen ook voor een deel gericht moeten zijn op compensatie en dispensatie bij lezen en spellen, zoals het leren gebruikmaken van ondersteunende software bij lezen en spellen. (Protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 5 t/m 8 BO, pagina 18)

Compenserende software treedt tegemoet aan de verschillende manieren van informatieverwerking bij dyslectici en sorteert positieve effecten als toename in leessnelheid en leesbegrip (Kleijnen 2008)

Leerlingen die moeilijk te remediëren zijn, moet de nadruk op remediëren verminderen.

Het is belangrijk de motivatie op peil te houden (van der Leij 2003)

Dyslexie is niet alleen een taalprobleem, maar ook een andere manier om met informatie om te gaan (Verhoeven en Nuland 2008)

Het digitale hulpmiddel Sprint plus wordt vooral benoemd als compenserend hulpmiddel, maar kan ook een remediërend effect hebben.

Verder wil ik tijdens mijn onderzoek bekijken of de voor- en nadelen en effecten van Sprint, die in de literatuur beschreven worden, overeenkomen met de ervaringen uit de praktijk.

Verder maak ik in het verslag een koppeling naar Passend Onderwijs.

3.5 Praktische en maatschappelijke relevantie:

De maatschappij is zich steeds meer en meer aan het ontwikkelen tot een

kennismaatschappij met ICT daarbij als een van de meest bepalende factoren. Om in die maatschappij te kunnen functioneren, moet iedereen meer dan een oppervlakkige kennis van ICT en de achterliggende principes hebben (Bert Zwaneveld,

www.ictster.nl).

De onderwijsoverheid draagt er zorg voor dat alle leerlingen mee kunnen in een maatschappij met informatie- en computertechnologie. Vanaf september 2007 zijn de eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor ICT van kracht (Leergebiedoverschrijdende eindtermen ICT, DVO (2007)

Tegen het einde van de leerplicht moeten leerlingen over de basiscompetenties beschikken om met ICT overweg te kunnen. Cruciaal is dat leerlingen leren hoe ze hun leerproces zelf in handen kunnen nemen en over de vaardigheden beschikken om levenslang hun competenties op punt te stellen (Minister Frank Vanderbroucke, 2004-2009)

Onderzoek wijst uit dat de integratie van ICT in het onderwijs een positieve invloed heeft op de leerwinst en leerhouding van kinderen. (wegwijzer ICT en leerzorg,

www.letop.be/projecten/surfplank, 2010)

ICT ondersteunt hedendaagse leervormen zoals samenwerkend en zelfsturend leren.

Belangrijk praktisch aspect is het afhankelijk zijn van volwassen hulpverleners (deskundigen, ouders etc.) de leerling remt in de ontwikkeling van de autonomie en het zelfvertrouwen.

Door Sprint plus in te zetten wordt de leerling onafhankelijk gemaakt.

De leerling zal zelfstandiger worden, meer vertrouwen krijgen in zichzelf en (hopelijk) meer plezier krijgen in het leren.

3.6 Optimale opbrengst:

De opbrengst van dit onderzoek zou voor mij optimaal zijn als ik meer inzicht heb gekregen of Sprint plus ingezet kan worden op De Vogelhorst en de leerlingen zelfstandig met Sprint plus aan het werk kunnen en minder afhankelijk zijn van de leerkracht, ouder of maatje uit de klas.

Het is belangrijk dat het de leerkrachten weinig tot geen extra belasting geeft.

Verder hoop ik als dyslexiespecialist een adviserende rol te kunnen hebben op het gebied van compenserende software naar collega's, leerlingen, ouders en (binnen het leescentrum) naar andere scholen toe.

Hoofdstuk 4 Achtergronden en theoretisch kader.

4.1 Onderzoeksfunctie en onderzoeksstrategie:

Dit onderzoek is een praktijkonderzoek. Het is gebaseerd op vragen of handelingsverlegenheid uit de onderwijspraktijk en zal plaats vinden in de eigen werkcontext of werkveld (Harinck, 2007). Het gaat in dit onderzoek om het verzamelen van praktijk- en gebruikerservaringen met het softwareprogramma Sprint plus in de bovenbouw van het speciaal basisonderwijs.

Mijn onderzoek heeft kenmerken van verschillende typen praktijkonderzoek; inventariserend en beschrijvend, maar kan ook gezien worden als een haalbaarheidsonderzoek.

In hoeverre lukt het om Sprint plus te integreren in het programma van de bovenbouw van het (speciaal) basisonderwijs en kunnen de leerlingen er zelfstandig mee aan de slag? Het onderzoek is kleinschalig van opzet en ontwikkelingsgericht. De verzamelde gegevens zijn kwalitatief en kunnen mogelijk leiden tot het formuleren van adviezen voor de school.

Daarmee zijn er ook kenmerken van ontwerpgericht onderzoek aanwezig (Kallenberg e.a., 2007) omdat wellicht nieuwe kennis verzameld wordt die overdraagbaar is naar andere (speciale) basisscholen die werken of willen gaan werken met Sprint Plus.

4.2 Domeinafbakening / primaire doelgroep:

Mijn onderzoek zal zich vooral richten op de digitale ondersteuning in groep 6 en 7 van SBO school De Vogelhorst. Ik wil onderzoeken hoe gebruiksvriendelijk Sprint plus is voor zowel leerlingen als leerkrachten. Aan mijn onderzoek werken 4 leerlingen mee uit groep 7 en 2 leerlingen uit groep 6, die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring. Ook betrek ik de 4 leerkrachten waar de leerlingen in de groep zitten bij mijn onderzoek.

In het onderzoek maak ik gebruik van literatuuronderzoek, observaties, enquêtes en interviews.

4.3 Definiëring belangrijkste termen en begrippen:

4.3.1 (Ernstige) dyslexie

Om in aanmerking te komen voor de op Sprint(pdf)-bestanden geleverde schoolboeken, die worden geleverd door Dedicon (www.dedicon.nl), moeten leerlingen in het bezit zijn van een dyslexieverklaring. De leerlingen die meedoen aan mijn onderzoek zijn leerlingen bij wie de diagnose dyslexie is vastgesteld. In dit onderzoek wordt de volgende definitie van dyslexie gehanteerd:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau. (Stichting Dyslexie Nederland, 2008)

Met een hardnekkig probleem wordt hier bedoeld dat er sprake is van een significante leerachterstand op lezen en/of spellen waarbij, ondanks adequate, langdurige en gerichte remediering, onvoldoende vooruitgang te zien is (didactisch resistentie). Hierbij is rekening gehouden met de leeftijd en individuele omstandigheden van de leerling. Juist door de hardnekkigheid in de vooruitgang van het technisch lezen, ontstaat bij (ernstig) dyslectische leerlingen op den duur een kloof tussen het daadwerkelijke technisch leesniveau en het niveau van teksten die passen bij hun intellectuele mogelijkheden. Voor deze leerlingen kan ondersteunende voorleesapparatuur of voorleessoftware op de computer, een brug slaan tussen hun beperkingen en cognitieve capaciteiten (Janssen, 2005). Dit betekent concreet voor dit onderzoek dat leerlingen in de bovenbouw van het basisonderwijs door het gebruik van de *voorleessoftware sprint* teksten kunnen lezen van

een hoger technisch niveau en boeken kunnen kiezen die wat betreft onderwerpen meer aansluiten bij hun interesses en leerbehoeften. De teksten in schoolboeken zullen de

leerlingen met behulp van *Sprint plus* in de klas naar verwachting, zelfstandig kunnen (mee)lezen.

4.3.2 functionele geletterdheid

Is te definiëren als kennis en vaardigheden die leerlingen in staat stellen om geschreven taal te hanteren als middel voor communicatie en informatieverwerking. (protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 5 t/m 8, pagina 135)

4.3.3 compenseren en dispensereren

Bij functionele geletterdheid komt het erop aan dat leerlingen in groep 5 t/m 8 leren zelfstandig informatie te verwerven en een leeswoordschat op te bouwen zodat zij steeds meer zelfstuderend worden in hun intellectuele ontwikkeling.

Om de autonomie van deze leerlingen te vergroten zijn vaak compenserende of dispenserende maatregelen noodzakelijk.

Onder compenserende maatregelen worden die maatregelen verstaan die de gevolgen van de technische lees- en/of spellingsproblemen minimaliseren bij teksten lezen of produceren. Bij stellen kan dit een tekstverwerken zijn met spellingscontrole of bij lezen, tekst naar spraak software.

Dispenserende maatregelen houden in dat een leerling ontheffing krijgt van bepaalde opdrachten. Een voorbeeld is dat een leerling mondeling i.p.v. schriftelijk overhoord wordt bij topografie omdat het onthouden van de spelling van plaatsnamen onevenredig veel extra inspanning kost. (protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 5 t/m 8, pagina 136)

4.3.4 compenserende software

Compenserende software heeft als doel de leerlingen tegemoet te komen in de moeilijkheden die ze met lees- en of spellingsproblemen ervaren. Uit onderzoek in de laatste 15 jaar blijkt dat tekst naar spraak software leerlingen bij lezen, spellen en schrijven ondersteunt. Voor de dyslectische leerlingen op de vogelhorst betekent dit dat *Sprint plus* ingezet zou kunnen worden bij de vakken; technisch lezen, begrijpend lezen, de zaakvakken, spelling, taal en huiswerk

Het geeft de leerling verbeterde toegang geeft tot informatiebronnen en de zelfstandigheid van de leerlingen zal toenemen.

Wanneer de dyslectische leerlingen zelfstandiger kunnen werken, de leerkracht niet meer voor hoeft te lezen, kan de leerkracht deze kostbare tijd gebruiken om andere leerlingen te helpen of te observeren.

Ook komt uit onderzoek naar voren dat leerlingen een tekst het beste begrijpen als deze zowel auditief als visueel wordt aangeboden op de computer en corrigeren ze gemakkelijker hun spelling door te luisteren naar hun eigen teksten.

(dyslexie hulpwijzer. Naar: Esther Steenbeek-Planting & Ria Kleijnen- Symposium Onderwijs research Dagen 2007)

Als leerlingen op school en thuis dezelfde materialen kunnen gebruiken is dit een belangrijk pluspunt. Samen werking is het sleutelwoord voor succes. (Ria Janssen, 2007)

“Het gebruik van compenserende software bevordert de zelfredzaamheid en versterkt het competentiegevoel bij dyslectische leerlingen, en motiveert hen om te blijven lezen. Ze worden er niet lui van, maar helpt hen juist om op een hoger lees-en spellingniveau te komen”

(www.masterplandyslexie.nl)

4.3.5 Redenen om te kiezen voor Sprint plus in de begeleiding van dyslectische leerlingen op de vogelhorst kunnen de volgende zijn (Wentink & Verhoeven 2004, Smeets 2006):

- *De leerling kan de teksten die in de klas worden aangeboden niet of met veel moeite meelezen.*

(richtlijn kan zijn als een leerling meer dan 20% fouten maakt bij het lezen van een tekst dan komt het tekstbegrip dusdanig in het gedrang, dat het verstandig is uit te zoeken of de leerling baat heeft bij Sprint plus)

- *Er is sprake van een demotivatie en weerzin ten opzichte van lezen en boeken ontstaan.*

In boeken met een hoog AVI niveau is het taalgebruik normaler, rijker, zijn de woordbeelden gevarieerder en komen er meer woorden in voor die direct aansluiten op hun beleavingswereld. De inhoud zal ze meer aanspreken, waardoor ze meer gemotiveerd zullen zijn om het boek uit te lezen.

- *Leerlingen hebben een dusdanig laag leesniveau, wat betreft snelheid en/of nauwkeurigheid, waardoor het leesbegrip belemmerd wordt.*

Dyslexie is een stoornis in het technisch lezen, niet in het begrijpend lezen. De dyslexie kan echter wel het begrijpend lezen belemmeren.

Als het technisch lezen nog veel moeite kost, belast dit het werkgeheugen sterk en is er weinig werkgeheugencapaciteit vrij voor de inhoud van de tekst.

Problemen met begrijpend lezen hebben dus vaak in hoge mate te maken met de mate van automatisering van de leesteknik. (Tom Braams, uit: *kinderen met dyslexie*, 2009)

4.3.6 voordelen Sprint plus (Dyslexie hulpwijzer 2009, technische maatjes 2008)

- Sprint plus zorgt voor een werkbalk in MS Word
- Werkbalken zijn naar wens aan te passen
- De drempel om te gaan lezen is veel lager (Hageman, 2008).
- Leerlingen kunnen zelfstandig een boek lezen en hoeven niet meer te vragen om hulp.
- Het programma maakt gebruik van menselijk stemmen (real speak). Deze liggen prettiger in het gehoor dan synthetische stemmen (Smeets en Kleijnen 2007)
- Het leestempo is aan te passen.
- Sprint plus spelt fonetisch: je hoort de klanken zoals ze geleerd worden.
- Er zijn veel boeken/methodes beschikbaar op CD in sprint-formaat¹. (site van lexima, 20-02-2010)
- Sprint plus beschikt over de volgende functies:
 - gesproken spellingcontrole
 - meelezen bij typen
 - een tweekleurige meeleescursor (markeert voorgelezen woord en zin)
 - een uittreksel tool waarmee automatisch samenvattingen kunnen worden gemaakt.
 - digitale woordenboeken
 - skippy ; woordvoorspeller
 - homofonen en synoniemenfunctie
 - stemmen van diverse moderne vreemde talen

(Dit laatste punt zal voor mijn doelgroep geen meerwaarde zijn, maar wel wanneer de leerling naar het VSO/VO gaat.)

¹ Dedicon heeft de eerste titels in Sprint-PDF formaat klaar voor gebruik. Dit bestandsformaat is geschikt om te gebruiken met de dyslexiesoftware Sprint en Sprint Plus. In drie jaar tijd produceert en levert Dedicon de meest

gebruikte boeken in het Primair en Voortgezet Onderwijs in een vorm die geschikt is voor Sprint, Sprint Plus en Kurzweil 3000..

4.3.7 nadelen Sprint plus

- Aanschaf Sprint plus, lap-top, scanner kost geld
- Boeken bij dedicon moeten op tijd besteld worden. Sommige methodes zijn nog niet te verkrijgen en moeten gescand worden. Dit kost veel tijd.

4.3.8 De dyslexievriendelijke school:

De dyslexievriendelijke school is een school die problemen die leerlingen met dyslexie op sociaal-emotioneel en cognitief niveau ondervinden serieus neemt, de problemen vroegtijdig signaleert en deze op adequate wijze aanpakt (protocol leesproblemen en dyslexie groep 5 t/m 8, pagina 33).

Het inzetten van digitale hulpmiddelen maakt hier onderdeel van uit.

4.3.9 SBO de Vogelhorst

De Vogelhorst is een basisschool voor speciaal onderwijs (MLK/LOM).

De doelgroep zijn leerlingen van 4 t/m 13 jaar en komen van het regulier basisonderwijs, de peuterspeelzaal of het medisch kinderdagverblijf.

De intellectuele mogelijkheden van de leerlingen: ondergrens IQ 55 tot (boven) gemiddeld niveau. Er zijn leerlingen met een internaliserende en externaliserende gedragsproblematiek: naar binnen en buiten gericht probleemgedrag. Daarnaast zijn er leerlingen met specifieke leer- en werkhoudingsproblemen. Er is een toename van leerlingen met de diagnose ASS (autistisch spectrum stoornis), ADHD (aandachtstekort stoornis met hyperactiviteit) en dyslexie. Het percentage leerlingen met leerlinggebonden financiering ligt rond de 12%.

4.3.10 Sprint plus in relatie tot de doelgroep

Wanneer we aanhouden dat alleen leerlingen met dyslexie zonder comorbiditeit¹ gebruik mogen maken van Sprint plus, wordt de groep ernstig uitgedund.

De dyslexiespecialisten en het medezeggenschap team hebben op school de afspraak gemaakt dat bijvoorbeeld leerlingen met ADHD met medicatie ook in aanmerking komen. Hun andere "stoornis" mag het werken met Sprint plus niet belemmeren. De leerlingen moeten wel een dyslexie-verklaring hebben.

Verder is het heel belangrijk dat de leerling zelf aangeeft wel/geen gebruik te willen maken van de ondersteuning. Wij beslissen niet of een kind het nodig heeft, maar reiken het alleen aan. Het kind zelf maakt de uiteindelijk de keuze er mee te willen werken.

4.4 Toelichting keuzes en vooronderstellingen:

De verwachting is dat de inzet van de compenserende software Sprint plus leerlingen met dyslexie op de vogelhorst grote kansen biedt.

Sprint plus geeft de leerlingen meer vrijheid om zichzelf te ontplooiën, hun zelfvertrouwen zal toenemen. Ze zijn niet continu afhankelijk van een volwassene of een maatje.

Daarbij is het belangrijk dat de leerling niet afhankelijk is bij wie hij/zij in de klas zit; of degene er veel van af weet.

Het moet een doorgaande lijn worden in de school.

Er is daarom tijd nodig om de implementatie goed te laten verlopen.

Een ander belangrijk aspect is dat de methodes van De Vogelhorst in Sprint- bestanden door Dedicon geleverd worden. Wanneer de leerkrachten zelf moeten gaan scannen, zal dit de motivatie niet ten goede komen.

Het inzetten van ouders is dan nog een optie.

De keuze voor Sprint plus wordt verder toegelicht in bijlage 1.

4.5 Theoretisch kader:

4.5.1 methodische motieven in relatie tot inzet Sprint Plus

Van der Leij (2003) onderscheidt vijf methodische motieven

1. *corrigeren; verbeteren van de basale condities in de psychische en/of fysieke functies die bij het leren van de vaardigheid betrokken zijn.*

Het is niet gericht op het lezen zelf, maar op de voorwaarden die van belang zijn om te kunnen lezen.

2. *remediëren; zwakke punten in het beheersingspatroon aanpakken*

Bij leesproblemen is dit vooral het decoderen. Remediëren is dan gericht op het verbeteren van de decodeervaardigheden, denkend aan inprenting van letters etc. Voorleessoftware als Sprint Plus, Kurzweil, ClaroRead hebben niet als primair doel remediëren. Toch blijkt uit onderzoek dat deze middelen wel remediërende effecten hebben. Het effect kan te maken hebben met de leeskilometers die een kind maakt. Er is nog te weinig onderzoek gedaan naar deze effecten.

3. *compenseren; gebruik maken van sterkere punten in het beheersingspatroon van (deel)vaardigheden.*

Van compenseren spreken we als maatregelen worden getroffen die het zwakke lezen en spellen met zich meebrengen, verminderen. Kenmerkend is dat de leerling de spelling- en leestaal wel uitvoert (technische maatjes).

Van der Leij zoekt de compensatie vooral in de leerlingen zelf. Bijvoorbeeld gebruik maken van een goed taalbegrip of een brede woordenschat van de leerling, de zogenoemde begripscompensatie. Smeets en Kleijnen spreken over alle maatregelen die belemmeringen van dyslecten kunnen verminderen. De genoemde technische en niet-technische compensaties (zie hoofdstuk 2)

Bij Sprint plus kan van compenseren gesproken worden wanneer de leerling zelf meeleeft, terwijl hij auditief ondersteund wordt.

Sprint plus vergemakkelijkt het lezen en ondersteunt het schrijven. De software biedt ondersteuning bij alle deelproblemen waarmee een leerling worstelt, zoals technisch- en begrijpend lezen, spellen, strategisch schrijven, moderne vreemde talen, structureren en het maken van toetsen en examens (technische maatjes)

4. *stimuleren; bevorderen van de motivatie voor het toepassen van de vaardigheid.*

Dat betekent plezier in het lezen stimuleren..

Dit kan door uitdagende boeken, teksten aan te bieden, voorlezen, maar ook de leerling succeservaringen op te laten doen. Het inzetten van de woordvoorspeller, spellingcontrole en het terug laten lezen wat de leerling zelf geschreven heeft, zodat de leerling zelf fouten er uit kan halen, geeft de leerling zelfvertrouwen en meer plezier. En m.b.v. Sprint plus kan de leerling wel de uitdagende boeken lezen die hij graag wil.

5. *dispenseren; vrijstelling geven van het voldoen aan bepaalde eisen voor het toepassen van de vaardigheid.*

Van der Leij onderscheidt drie vormen van dispensatie:

1. *didactische dispensatie*; bijvoorbeeld mondeling overhoren i.p.v. schriftelijk, tolereren van spellingfouten.
2. *materiële dispensatie*; bijvoorbeeld het toestaan van voorleessoftware, tekstverwerken en spellingcontrole.
3. *formeel dispensatie*; het treffen van tentamen- en examenregelingen.

Een kenmerk van dispensatie is dat de taak zelf niet meer wordt uitgevoerd, zoals bij compenseren nog wel het geval is.
Wanneer bij Sprint plus de leerling niet meer meeleeft met een tekst, maar alleen luistert, is er sprake van dispensatie.

4.5.2 zelfstandig werken:

School doet een beroep op de zelfstandigheid van leerlingen.
Zelfstandig werken vraagt van leerlingen een actieve, betrokken houding en verschillende vaardigheden; zelf plannen, aanpak kiezen, zelf problemen oplossen etc.
Zelfstandig leren werken op school is een onderdeel van zelfstandigheidsvorming. We spreken van zelfstandig werken als de leerlingen werken zonder directe begeleiding van de leraar. Gedurende enige tijd werken de leerlingen zonder een beroep te doen op de leraar en zonder directe controle. (*drs. M. Forrer, drs A.Janssen, verder met klassen management*).

De continue en toenemende afhankelijkheid van volwassen hulpverleners (deskundigen, ouders etc.) remt de ontwikkeling van de autonomie en het zelfvertrouwen.
Door de inzet van digitale hulpmiddelen, worden dyslectische leerlingen minder afhankelijk, ze kunnen zelfstandiger werken, wat hun zelfvertrouwen ten goede zal komen.

4.5.3 Inclusie:

Inclusief onderwijs gaat er van uit samen met ouders, volwassenen en leerlingen in hun directe leefomgeving onderwijs aan te bieden, dat tegemoet komt aan de diversiteit van behoeften van kinderen en jongvolwassenen, met of zonder beperkingen. Dit betekent dat er een leeromgeving gecreëerd wordt binnen één school, die optimale, excellente leerervaringen aanbiedt, zowel cognitief als sociaal, voor alle leerlingen. (Boeter, 2008)

Als digitale hulpmiddelen in de klas worden ingezet om leerlingen met leesproblemen extra hulp te geven, zodat de achterstand met de rest van de klas minder wordt, dan is er sprake van inclusie. Je zorgt als school voor een manier om leerlingen in hun achterstand te beperken, zodat ze mee kunnen komen in de klas. Daarmee voorkom je dat leerling moeten worden doorverwezen naar het SBO.

Uit ervaring weet ik dat er scholen zijn die te lang wachten met de remediering van leerlingen met leesproblemen. Deze kinderen lopen door hun leesachterstand ook bij andere vakgebieden een achterstand op, omdat verwacht wordt dat leerlingen op een bepaalde leeftijd aan een bepaald leesniveau voldoen. Nu worden deze leerlingen nog doorverwezen naar het SBO, maar met inclusief onderwijs kan daar geen sprake meer van zijn. Als school wordt je gedwongen goed naar het onderwijs op je school te kijken en zo vroeg mogelijk problemen te signaleren en te remediëren.

De andere kant van inclusief onderwijs is het belang van passend onderwijs voor de leerling. Ik maak me zorgen of ieder leerkracht genoeg tijd, kennis en motivatie heeft om alle leerlingen de juiste zorg aan te kunnen bieden, vooral als de klassen bestaan uit 25 of meer leerlingen en de problematiek divers is.

Wij als SBO-school hebben veel ervaring in het onderwijzen van leerlingen met gedragsproblemen en leermoeilijkheden, we hebben kleinere klassen en meer ondersteuning.

4.5.4: Oplossingsgericht werken

Oplossingsgericht werken geeft je het gevoel dat het ertoe doet wat je doet. Dat geldt ook voor leerlingen op school. Het is belangrijk te kijken naar de dingen die wél kloppen, goed gaan. En als je ze in het hier en nu niet ziet, is er nog de wondervraag om je er een voorstelling van te maken. (Hans Winkel, bestuursvoorzitter speciaal onderwijs, Amsterdam)

Belangrijk is dat je oog hebt voor de leerling. Hoe wij als begeleiders ook denken dat een bepaald hulpmiddel goed zou zijn voor een leerling, de leerling zelf maakt de keuze om te willen werken met de software.

Ik stel steeds vragen aan de leerlingen als “Hoe wil je dit aanpakken?” en “Waar wil jij aan werken?”, zodat de leerling zelfsturend bezig is. Een leerkracht verwoordt treffend waarom liefde voor het lesgeven ook een valkuil kan zijn: “De leerling loslaten en de verantwoording daar leggen waar hij hoort, is ook een kunst” (Herberts, 2009, Cauffman 2009)).

4.5.6 Vergoeding van diagnose en behandeling van dyslexie

Sinds 1 januari 2009 is de diagnostiek en behandeling van ernstige dyslexie opgenomen in het basispakket van de zorgverzekering. De vergoedingsregeling wordt stapsgewijs ingevoerd in de periode t/m 2013. Ouders komen in aanmerking van een vergoeding voor diagnostiek voor hun kind als:

1. na een traject van intensieve extra hulp bij het leren lezen en spellen binnen de school het kind nog steeds ernstige lees- en spellingproblemen heeft,
2. er bij de school een gegrond vermoeden is van ernstige dyslexie,
3. het kind geen andere (leer)stoornissen heeft en
4. het traject van de diagnosestelling (het stellen van de diagnose) is gestart voordat het kind in 2010 de leeftijd van 10 jaar heeft bereikt

Als ouders aanspraak willen maken op vergoeding van diagnostiek en behandeling bij ernstige dyslexie, moet de school een compleet leerling-dossier leveren waarmee het vermoeden van (ernstige) dyslexie wordt onderbouwd. De vergoede zorg geldt voor leerlingen met ernstige, enkelvoudige dyslexie. Dat wil zeggen dat er bij deze leerlingen, naast dyslexie, geen sprake is van een of meer andere (leer)stoornissen (adhd, pdd-nos, etc.) waarvoor het kind in aanmerking komt voor een rugzakje, een PGB of een andere vergoeding. Is dat wel het geval, dan hebben deze leerlingen uiteraard recht op goede zorg, maar niet op vergoede zorg in het kader van deze regeling. Deze zorg moet dan op een andere manier bekostigd worden en van (ernstige) dyslexie wordt onderbouwd. (website www.tbraams.nl)

Hoofdstuk 5 Methode

5.1 Probleemstelling:

Op de vogelhorst zitten veel leerlingen die extra aandacht nodig hebben.

Extra aandacht voor hun leer- en/of gedragsstoornis.

Dit betekent dat er veel leerlingen extra hulp behoeven en met één leerkracht in een groep, moeten leerlingen werken met uitgestelde aandacht..

Er wordt gewerkt in verschillende niveaugroepen. Dit houdt in dat alle leerlingen uit de (midden- en) bovenbouw in staat moeten zijn zelfstandig te kunnen werken, wanneer een andere groep instructie krijgt.

Het zelfstandig werken zie je in een doorgaande lijn terug in de hele school.

Belangrijk is dan wel dat de leerlingen niet steeds afhankelijk zijn van een volwassen deskundige of een maatje uit de klas.

Mijn onderzoeksvraag is:

In hoeverre kan het inzetten van het compenserende hulpmiddel Sprint Plus een bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid van dyslectische leerlingen op de vogelhorst.

5.2 deelvragen:

- Waar hebben de leerkrachten behoefte aan m.b.t. dyslexie en compenserende software?
- Hoe ervaren de leerlingen de inzet van Sprint plus?
- Hoe ervaren de leerkrachten de inzet van Sprint plus?
- Aan welke voorwaarden moet een leerling op de Vogelhorst voldoen om gebruik te kunnen maken van Sprint plus?
- Bij welke lessen en volgens welke methodische motieven wordt Sprint plus ingezet?

5.3 Gegevensoverzicht en materiaalverzameling:

Bij dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden:

- Literatuuronderzoek naar het gebruik en effecten van verschillende compenserende software.
- (Video)observaties in en buiten de klas
- Enquête voor leerkrachten midden- en bovenbouw, enquête voor leerkrachten en leerlingen uit de pilot-groep
- Interview met leerkracht en leerlingen

5.4 Onderzoekresultaten met betrekking tot deel vraag 1:

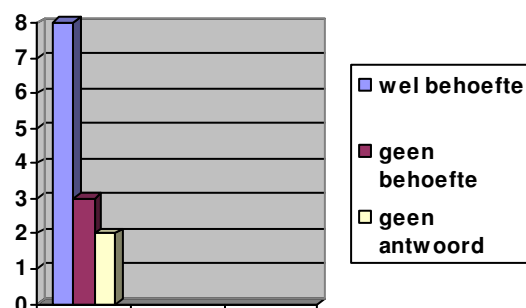
Deelvraag 1: Waar hebben de leerkrachten behoefte aan m.b.t. tot dyslexie en compenserende software? N=12

Deze deelvraag is onderzocht met behulp van een enquête aan leerkrachten uit de midden- en bovenbouw van de vogelhorst.

Uit de enquête (bijlage 2) komt naar voren dat de meeste leerkrachten behoefte hebben aan compenserende software. Ze zien het belang in van de inzet.

Wel geven ze allemaal aan behoefte te hebben aan extra begeleiding.

Twee leerkrachten geven geen antwoord, omdat ze naar eigen zeggen te weinig van dit onderwerp afweten. (zie figuur 5.1)

Figuur 5.1

5.5 Onderzoeksresultaten met betrekking tot deelvraag 2

Deelvraag 2: Hoe ervaren de leerlingen de inzet van Sprint plus? N=6

Deze deelvraag is onderzocht met behulp van een enquête (bijlage 3) en aanvullende interviews (bijlage 4).

Ik heb in onderstaand overzicht (tabel 5.1) de vragen genoteerd die betrekking hebben op deze deelvraag met de antwoorden van de leerlingen.

Vragen	Antwoord leerling 1	Antwoord Leerling 2	Antwoord Leerling 3	Antwoord Leerling 4	Antwoord Leerling 5	Antwoord Leerling 6
Helpt het je als de tekst wordt voorgelezen?	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Merk je dat het lezen en/of schrijven beter gaat met Sprint plus?	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Kun je nu zelf met het programma werken?	ja	nee	bijna	ja	nee	bijna
Vind je Sprint plus een moeilijk programma?	nee	nee	nee	nee	nee	ja
Wat vind je het fijnst aan het programma Sprint plus?	alles	alles	Spelling-controle Homofonen Skippy	alles	voorlezen Skippy Homofonen	alles
Hoe gaat het zoeken en bladeren in de tekst?	gaat wel	goed	goed	-	-	-
Denk jij dat je later op school met dit programma wilt werken?	ja	ja	ja	ja	nee	ja
Zou je er thuis mee willen werken?	ja	ja	ja	ja	nee	ja
Wat voor cijfer zou je het programma geven?	7,5	8,5	9	-	-	-
Wat voor cijfer de gebruiksvriendelijkheid?	10	7,5	8	-	-	-

Tabel 5.1

Bij welke lessen gebruik je het? Hoe gaat dat?

Leerling 1: bij spelling, begrijpend lezen. Dit gaat goed. Het voorlezen bij begrijpend lezen is fijn en de spellingcontrole bij woordbouw.

Leerling 2: bij Ralfi-lezen en begrijpend lezen. Het gaat goed, soms weet ik niet alle knopjes meer, maar dan kan ik het aan mijn maatje vragen.

Leerling 3: *bij spelling, verhalen schrijven. Het is fijn om er mee te werken. Vooral met skippy (woordvoorspeller) dat is echt super fijn! Ik kan hele lastige woorden schrijven.*

Wat zijn de voordelen van Sprint plus? Hoe helpt het jou?

Leerling 1: *voorlezen is fijn. Met de klik en leesknop kun je steeds herhalen of lastige woorden opnieuw laten lezen.*

Leerling 2: *het voorlezen is fijn. Je kunt zelf tempo aanpassen. Je kunt ook alinea's voor laten lezen. Soms vragen ze bij begrijpend lezen; uit hoeveel alinea's bestaat de tekst? Dan kun je het voor laten zeggen.*

Verder is de spellingcontrole fijn en skippy en de homofonen, vooral bij verhalen schrijven.

Leerling 3: *het voorlezen is handig. Anders gaat het altijd te snel voor mij. Nu ben ik even snel als de anderen en ik kan het beter onthouden. Ik kan nu ook leukere boeken lezen.*

Wat zijn de nadelen? Wat vind je lastig?

Leerling 1: *hij wil soms niet op het streepje schrijven. Soms zet ik de klik en leesknop op woord en leest hij steeds de hele zin.*

Leerling 2: *soms weet ik de knopjes niet meer.*

Leerling 3: *er zijn maar 2 laptops, dus moeten we soms om de beurt doen van de juf.*

5.6 Onderzoeksresultaten met betrekking tot deelvraag 3

Deelvraag 3: Hoe ervaren de leerkrachten de inzet van Sprint plus? N=4

Deze deelvraag is onderzocht met behulp van een enquête en aanvullende interviews (bijlage 5)

Ik heb in onderstaand overzicht (tabel 5.2) de vragen genoteerd die betrekking hebben op deze deelvraag met de antwoorden van de leerkrachten.

Vragen	Antwoord leerkracht 1	Antwoord leerkracht 2	Antwoord leerkracht 3	Antwoord leerkracht 4
Kan de leerling, al dan niet na begeleiding, zelfstandig met Sprint werken?	Nog niet	nee	ja	Met hulp
Zijn er gebruiksmogelijkheden die je in het programma mist?	nee	nee	nee	nee
Is Sprint plus voor u een programma die u in de toekomst graag ingezet zou zien worden?	ja	ja	Ja, met goede begeleiding!	Ja, als methodes digitaal zijn
Het gebruik van Sprint plus motiveert dyslectische leerlingen om te blijven lezen?	eens	eens	eens	eens
Het gebruik van Sprint plus in de klas vraagt veel extra tijd en energie van de leerkracht	oneens	oneens	eens	eens
Het gebruik van Sprint plus versterkt competentiegevoel bij leerlingen	eens	eens	eens	eens
Wat voor cijfer zou je het programma geven?	8	8	9	8
Wat voor cijfer de gebruiksvriendelijkheid?	8	8	7	6
Gaat je voorkeur uit naar werken met laptops of sprint plus op de server?	server	laptops	beide	server

Tabel 5.2

Wat zijn de voordelen van het inzetten van Sprint plus in de klas?

Leerkracht 1: *kinderen kunnen zelfstandig lezen en dus zelfstandiger werken.*

Leerkracht 2: *ze kunnen in hun eigen tempo, zelfstandiger werken. Ze zijn niet meer afhankelijk van de juf. Ze hoeven niet meer zo frequent aan de instructietafel te komen. Het geeft de leerling meer zelfvertrouwen. Ze leveren met trots hun werk in. Het resultaat is zichtbaar beter. Ze schrijven langere, moeilijkere zinnen.*

Leerkracht 3: *zelfstandig meedoen.*

Leerkracht 4: *kunnen zelfstandiger werken, minder hulp nodig.*

Wat zijn de nadelen:

Leerkracht 1: *computers zijn altijd bezet als je het op het netwerk zet. Gebruik je laptops heb je altijd snoeren in de klas en moet de leerling in de buurt van een stopcontact zitten. Wanneer je methodes in moet scannen, kost dit heel veel tijd. Tijd is een probleem in het onderwijs....*

Leerkracht 2: *het gaat trager dan voorlezen, voor ze de blz. gevonden hebben etc.*

Leerlingen moeten eigenlijk typecursus hebben. Het duurt lang voor ze de letters gevonden hebben.

Je hebt veel snoeren etc. in je klas als je met laptops werkt. Zit het op de server zitten de leerlingen met de rug naar je toe.

Leerkracht 3: *kost extra tijd om materialen te scannen, bestellen etc. Aan de andere kant krijg je er uiteindelijk weer tijd voor terug. Misschien kunnen we ouders helpen scannen?*

Leerkracht 4: *als ze foute woorden intypen bij skippy, onthoudt de computer deze.*

De leerlingen typen soms fouten die de spellingcontrole niet herkent.

Bijv. ik kun die soms niet...

Laptops moeten altijd in de buurt van stopcontact, op de server zitten de leerlingen altijd met de rug naar je toe en zijn de computers regelmatig bezet.

5.7 Onderzoeksresultaten met betrekking tot deelvraag 4

Deelvraag 4: Aan welke voorwaarden een leerling moet voldoen om gebruik te kunnen maken van Sprint plus?

Om antwoord te krijgen op deze vraag heb ik literatuurstudie gedaan, leerlingen geobserveerd in de klas en een gesprek gevoerd met collega's uit het leescentrum en het MT van ons school (bestaande uit directeur en 2 IB-ers).

Leerlingen die naar verwachting baat zullen hebben bij het gebruik Sprint plus, lezen dusdanig langzaam en/of maken zoveel fouten dat hun tekstbegrip bij klassikale activiteiten in gedrag komt.. het leestempo en nauwkeurigheid bij het lezen zijn de belangrijkste criteria die naar voren komen.

Ook speelt demotivatie een belangrijke rol. Op de Vogelhorst zitten veel leerlingen die vaak op hun tenen hebben gelopen in het regulieronderwijs. Demotivatie voor leren is dan een groot probleem. Sprint plus kan deze leerlingen helpen het plezier in leren weer terug te krijgen door zelfstandiger te kunnen werken en weer meer zelfvertrouwen te krijgen. (Protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 5-8)

Ik heb bij de (video)observaties gelet op de gebruiksvriendelijkheid voor de leerlingen. Voor welke leerling is het geschikt en waar lopen we tegenaan?

Al snel werd duidelijk dat het voor de leerlingen goed zou zijn om een typecursus te volgen voor ze met Sprint plus gaan werken. Het kost de leerlingen veel tijd om de letters te vinden. Verder was de doelgroep heel wisselend qua type kind en niveau.

Er zat een hele zwakke leerling tussen (grens MLK/ZMLK) die heel snel wist hoe het programma werkte. En een leerling met meer capaciteiten die meer moeite had om het

programma eigen te maken. Het belangrijkste wat naar voren kwam is dat de leerling het zelf moet willen.

Uiteraard moet er gekeken worden of de leerling het aan kan om met een laptop te werken. Heb je een leerling met ADHD die heel hyper is, dan is het misschien niet verstandig.

Tijdens het gesprek, met het MT en mijn collega's uit het leescentrum, heb ik mijn onderzoek toegelicht en mijn bovenstaande bevindingen besproken.

We zijn samen tot de conclusie gekomen dat leerlingen met een dyslexieverklaring, die moeite hebben met leestempo, nauwkeurigheid en/of demotivatie voor lezen hebben, waarbij eventuele ander stoornissen het werken met Sprint plus niet in de weg staat, in aanmerking komen voor het gebruiken van Sprint plus. Wel moet de leerling eerst een typecursus volgen.

N.a.v. mijn bevindingen van het onderzoek, hebben we in juni weer een gesprek gepland en gaan we kijken naar het vervolg.

5.8 Onderzoeksresultaten met betrekking tot deelvraag 5

Deelvraag 5: Bij welke lessen en volgens welke methodische motieven wordt Sprint plus ingezet?

Deze deelvraag is onderzocht met behulp van literatuurstudie en een enquête en aanvullende interviews.

Compenseren:

Zowel uit de enquêtes, interviews en observaties komt naar voren dat de leerlingen meelesen met de tekst terwijl ze luisteren.

Alle leerlingen geven aan dat dit goed gaat, dat ze dit fijn vinden.

Waar nodig kunnen ze het tempo aanpassen.

Leerling 2 geeft in tijdens het interview de volgende reactie:

"Ik stel zelf het tempo in. Bij boeken lezen vind ik het fijn als het lekker vlot gaat. Bij begrijpend lezen en spelling heb ik het liever iets langzamer. Dan moet ik beter luisteren..."

Remediëren:

Hoewel Sprint plus bovenal een compenserend doel heeft, kan het ook een remediërend effect hebben. Om er echt een goed antwoord op te krijgen vind ik het onderzoek te kort. Wat wel opviel is dat leerling 3 bijna altijd de ui en de eu omdraait. Nu verbetert hij zichzelf met behulp van Sprint plus. Hij hoort dan HIUS i.p.v. HUIS. Door vaak het goede antwoord te zien en te horen, merk ik dat hij vaker de goede volgorde kiest.

Ik ben wel benieuwd wat het effect op langere termijn is, wanneer hij een periode niet met Sprint plus zou werken of bijvoorbeeld het PI-dictee gaat maken zonder hulp van de voorleesfunctie van Sprint plus.

Dispenseren:

Is niet aan de orde geweest.

Uit de enquêtes van leerling en leerkracht komt naar voren dat Sprint plus ingezet zou kunnen worden bij; *begrijpend lezen, technisch lezen, zaakvakken, spelling, taal, schrijven, stelopdrachten, rekenen- redactiesommen en bij toetsen..*

5.9 Interpretatie van de resultaten:

5.9.1 Betrouwbaarheid.

De manier waarop ik het onderzoek heb uitgevoerd is naar mijn mening betrouwbaar.

Ik verwacht dat wanneer dit onderzoek herhaald zou worden op dezelfde school met dezelfde leerlingen en leerkrachten, dit zo goed als hetzelfde resultaat zal opleveren.

Uiteraard zijn er meerder factoren die van invloed kunnen zijn, denkend aan; welbevinden van de leerling en leerkracht etcetera.

Ik ben op zoek gegaan naar een vragenlijst die aansluit bij de probleemstelling en de deelvragen van mijn onderzoek. De vragenlijst heb ik vervolgens laten bestuderen door mijn critical friends. Toen zij ook overtuigd waren van de helderheid van de vragen, heb ik de vragenlijsten uitgedeeld onder de leerkrachten van de midden- en bovenbouw. Ik verwacht dat mijn collega's de vragenlijsten eerlijk hebben ingevuld en tijdens de interviews naar waarheid hebben geantwoord. Als de vragenlijsten nog eens ingevuld zouden worden komt er hetzelfde uit en tijdens de interviews zullen ongeveer dezelfde antwoorden worden gegeven.

Voor de enquête, interview met de leerlingen geldt hetzelfde.

Wel is het mogelijk dat mijn rol als dyslexiespecialist van invloed is geweest op het beantwoorden van de vragen. Iemand die niet bekend is op de school en meer ervaring heeft rondom dyslexie, zal misschien andere dingen te horen krijgen.

Verder is het een kwalitatief onderzoek, waarbij het belangrijk is de stand van zaken te beschrijven.

5.9.2 Validiteit.

Mijn onderzoek is valide, omdat er sprake is van triangulatie.

Als eerste ben ik begonnen met de literatuurstudie. Daarna ben ik op zoek gegaan naar een enquête. Ik heb de enquête voorgelegd aan mijn critical friends. Zij begrepen de vragen en waren overtuigd van de waarde van de vragen m.b.t. mijn deelvragen voor het onderzoek. De vragen zijn gebaseerd op datgene wat ik wil toetsen. De enquêtes heb ik laten invullen door de leerkrachten van de midden- en bovenbouw, omdat zij in de praktijk te maken kunnen gaan krijgen met compenserende software. Na het praktische gedeelte heb ik mijn pilot-groep een enquête laten invullen omtrent de ervaringen en met enkele leerkrachten en leerlingen een interview gehouden, om verduidelijking van de antwoorden te krijgen.

Hoofdstuk 6 conclusie

6.1 Antwoord op deelvraag 1

De leerkrachten uit de midden- en bovenbouw geven aan behoefte te hebben aan goede compenserende software.

Daarbij geeft het merendeel aan daarbij behoefte te hebben aan deskundige begeleiding. Dit laatste punt moet mee genomen worden bij de implementatie. Het is belangrijk dat leerkrachten gehoord worden en het idee hebben dat ze serieus genomen worden. Tijdens mijn presentatie op school wil ik hier op terug komen.

6.2 Antwoord op deelvraag 2

De leerlingen zijn positief over het werken met Sprint plus.

De positieve ervaringen die de leerlingen benoemen zijn:

Ze hebben minder hulp nodig, kunnen moeilijkere teksten en leukere boeken lezen.

Ze kunnen langere, moeilijker zinnen schrijven en beter hun eigen fouten uit hun teksten halen.

6.3 Antwoord op deelvraag 3

De leerkrachten zijn over het algemeen positief over de compenserende software Sprint plus. Ze merken dat de leerlingen zelfstandiger kunnen werken en meer zelfvertrouwen krijgen.

Ze zijn positief over de mogelijkheden die Sprint plus biedt: voorlezen, skippy de woordvoorspeller, klik en leesknop, homofonenfunctie, spellingcontrole, samenvatting maken. Ze vinden het een duidelijk programma, wat niet moeilijk is in het gebruik.

Wel zien ze tegen het scannen op. Voor het onderzoek heb ik alle lessen geregeld en gescand. Dit kostte heel veel tijd. Het scannen zelf is zo klaar, maar daarna het aanpassen van de tekst kost gemiddeld 8 min per bladzijde.

Men verwacht dat wanneer dit moet gebeuren, Sprint plus niet frequent ingezet gaat worden i.v.m. met tijdsgebrek.

Het is heel belangrijk dit mee te nemen bij het vervolgtraject.

6.4 Antwoord op deelvraag 4

We hebben de volgende criteria opgesteld;

Leerlingen die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring, moeite hebben met leestempo, nauwkeurigheid en/of demotivatatie voor lezen hebben, waarbij eventuele ander stoornissen het werken met Sprint niet in de weg staat, komen in aanmerking voor het gebruiken van Sprint plus. Wel moet de leerling eerst een typecursus volgen.

Wat de doelgroep betreft gaat de voorkeur uit naar groep 6,7 en 8.

6.5 Antwoord op deelvraag 5

Sprint plus zou bij de volgende lessen ingezet kunnen worden; begrijpend lezen, technisch lezen, zaakvakken, spelling, taal, schrijven, stelopdrachten, rekenen- redactiesommen en bij toetsen..

Het zal hoofdzakelijk een compenserend doel hebben, waar mogelijk kan het als neveneffect ook remediërend werken. Om hier een conclusie aan te verbinden, moet er een bredere doelgroep en langere periode bekeken worden.

6.6 Antwoord op mijn probleemstelling:

In hoeverre kan het inzetten van het compenserende hulpmiddel Sprint Plus een bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid van dyslectische leerlingen op De Vogelhorst.

Kan ik op grond van deelvragen 2 t/m 5 bevestigend beantwoorden.

Uit de enquêtes van de leerlingen en leerkrachten en tijdens de observaties kwam dit duidelijk naar voren.

Voor we Sprint plus echter kunnen implementeren op de vogelhorst is er nog wel een weg te gaan. Dit is pas de start van het traject dat we moeten gaan volgen.

6.7 Voor- en nadelen

De voor- en nadelen die ik heb kunnen vinden in de literatuur komen gedeeltelijk overeen met degene die genoemd worden in het onderzoek.

In het onderzoek wordt heel praktisch gekeken door leerkrachten en leerlingen.

Ze benoemen bij de nadelen aspecten als: scannen, materialen, tijd (wanneer leerlingen niet kunnen typen), foutief invoeren van woorden bij skippy de woordvoorspeller.

(Dit laatste punt kan vervallen, dit is een kwestie van menu instellen, dit was op één laptop niet ingevoerd).

Bij de voordelen: de functies, eenvoudig in gebruik, zelfstandigheid bevorderen.

Kostenplaatje wordt bijvoorbeeld niet als nadeel gezien, wat in de theorie wel naar voren komt.

6.8 Nieuwe visies en gezichtspunten:

Door dit onderzoek ben ik meer te weten gekomen over digitale hulpmiddelen in het algemeen.

Ik heb een beter beeld gekregen hoe er in het primair (speciaal) onderwijs met Sprint plus gewerkt kan worden. Door de geïnventariseerde ervaringen en resultaten te koppelen en te toetsen aan de theorie ben ik tot de volgende gezichtspunten gekomen:

Sprint plus kan in begeleiding van dyslectische leerlingen (dispenserend), compenserend ingezet worden. Waar mogelijk kan er ook een remediërend effect optreden.

Verder kan het ook stimulerend werken.

Het kan leerlingen helpen hun leesplezier terug te krijgen.

Deze punten pleiten ervoor om vanaf de middenbouw Sprint plus al in te zetten en de opgestelde criteria in de toekomst eventueel breder te maken, misschien al inzetten in groep 5? Verder zou het geweldig zijn als leerlingen zonder dyslexieverklaring, maar met behoefte aan ondersteuning op het gebied van lezen hier in de toekomst ook gebruik van kunnen maken.

Wel ben ik van mening dat het er een goed beleid moet zijn voor de implementatie van Sprint plus om het tot een succes te laten komen

Mijn advies is om komend schooljaar Sprint plus een jaar lang uit te proberen in mijn groep en die van een collega. Beide hebben we nu al ervaring met Sprint plus opgedaan.

Mijn collega's moeten volgend schooljaar gaan werken met een digitaal schoolbord en beide projecten tegelijk invoeren lijkt me geen goed plan.

Verder verwacht ik dat Dedicon nog beter en meer, zodat we minder hoeven te scannen, wat een hoop tijd zal schelen. We kregen twee keer een verkeerde cd opgestuurd en na rondvragen schijnen andere scholen deze ervaring met ons te delen. De kinderziektes moeten er nog uit. Verder wil ik aangeven dat Dedicon goed werk verricht. Je hebt vlot de materialen in huis en ze staan open voor vragen.

Na dat jaar kunnen mijn collega en ik meer vertellen over het effect van het inzetten van Sprint plus, betrokken zijn bij de implementatie en hopelijk als een olievlek de rest van de collega's enthousiast maken.

Om ICT-middelen succesvol te implementeren zijn 4 terreinen van groot belang (technische maatjes bij dyslexie):

1. *Visie en beleid*

- Op strategisch niveau moet helder zijn hoe ICT-middelen bijdragen aan het geheel van onderwijs en zorg dat de school voor dyslectische leerlingen wil realiseren

2. *Beheer en professionalisering*

- Om middelen goed in te zetten, zal de school na moeten denken over de wijze waarop de middelen worden beheerd
- Er zal deskundigheidsontwikkeling moeten plaatsvinden van docenten, opdat de middelen goed worden ingezet.

3. *Materialen*

- de keuze van de materialen dient te sporen met de visie die de school heeft op de begeleiding van dyslectische leerlingen
- er zijn criteria nodig voor aanschaf, toepassing (welke leerlingen hebben recht op gebruik), monitoring en evaluatie.

4. *Kwaliteitsbeleid en praktijkonderzoek*

- de inzet van ICT-middelen is onderhevig aan kwaliteitsbeleid
- de effecten dienen te worden onderzocht door praktijkonderzoek.

Onder dyslexiebeleid wordt verstaan:

Het formuleren, bewaken en borgen van alle activiteiten die de school voor dyslectische leerlingen ontplooit.

De inzet en implementatie van de middelen moet naadloos aansluiten bij het dyslexiebeleid.

6.9 Praktische relevantie

Bovengenoemde conclusies en gezichtspunten zijn van belang voor de onderwijspraktijk (de Vogelhorst en het leescentrum).

Bij advisering en begeleiding van scholen en leerlingen is het van belang deze conclusies mee te nemen.

Ik ben van mening dat de mogelijkheden van digitale hulpmiddelen groot zijn.

De ontwikkeling op dit gebied gaat zo snel, daarom is het belangrijk dat er deskundigen op school zijn die deze ontwikkeling blijven volgen.

Hoofdstuk 7 Discussie en reflectie

7.1 Discussie onderzoek

In dit hoofdstuk bediscussieer ik het uitgevoerde onderzoek.

7.1.1 Aanpak

Ik ben gestart met een overleg met het medezeggenschapsteam (bestaande uit directeur, 2 internbegeleiders) en collega's uit het leescentrum over het onderwerp van mijn onderzoek.

Uiteindelijk kwamen we op het onderwerp: *digitale hulpmiddelen*.

(uiteindelijk omdat er eerst twee andere onderwerpen aan vooraf gingen)

Daarna heb ik literatuuronderzoek gedaan na de verschillende digitale hulpmiddelen die er zijn en heb ik de dyslexie ICT-conferentie 2009 van Lexima bijgewoond.

Verder heb ik een enquête opgesteld over ervaringen met digitale hulpmiddelen en deze, na telefonisch overleg, gestuurd naar 6 SBO-scholen in Nederland.

Ik heb verder met deze informatie niet veel gedaan in mijn onderzoek, maar het gaf mij extra informatie, waaronder dat Kurzweil een heel uitgebreid, maar lastig programma is voor primair (speciaal) onderwijs. De twee zeer interessante avonden van module DS06 van dhr J. Hageman bevestigde dit.

Mijn keuze is daarom gevallen op het onderzoeken van Sprint plus.

Ik heb dit tijdens een personeelsvergadering toegelicht en kreeg toen de vrije hand om de materialen aan te schaffen die ik hierbij nodig had.

Ik heb mijn collega's verteld wat ik wilde onderzoeken voor mijn onderzoek en gevraagd of ze mee wilde werken door het invullen van een enquête. Er werd positief gereageerd.

Ik heb de enquête aan de leerkrachten van de midden- en bovenbouw uitgedeeld met een bijgevoegde brief met toelichting, omdat niet alle collega's bij de vergadering aanwezig waren.

Maar hoe luid dan mijn onderzoeksvraag en welke deelvragen stel ik op om antwoord op mijn onderzoeksvraag te krijgen? Met feedback van Marchien Loerts en mijn critical friends ben ik tot de volgende onderzoeksvraag gekomen: *"In hoeverre kan het inzetten van het compenserende hulpmiddel Sprint Plus een bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid van dyslectische leerlingen op de vogelhorst?"*

Daarna ben ik verder gegaan met het bestuderen van de literatuur (zie hoofdstuk 4) en het verzamelen van gegevens (zie hoofdstuk 5).

Nadat ik voor mezelf duidelijk had wat en hoe ik wilde onderzoeken ben ik praktisch aan de gang gegaan met 6 leerlingen. Ik heb 5 weken intensief met de leerlingen gewerkt.

In de eerste week hebben de 6 leerlingen kennis gemaakt met Sprint plus en spelenderwijs ermee geoefend. De tweede week heb ik allerlei verschillende lessen gemaakt die ze individueel bij me maakte, de derde week heb ik methodelessen gescand en individueel bij me laten maken met steeds minder begeleiding, de vierde week heb ik geobserveerd in de klas of de leerlingen er zelfstandig mee konden werken.

Tot slot heb ik aan de leerlingen gevraagd een enquête in te vullen en met 3 een extra interview ter verdieping op de enquête. Ook de leerkrachten heb ik een enquête/interview afgenomen.

Daarna ben ik de gegevens gaan verwerken.

Het hele proces hebben mijn critical friends feedback gegeven op mijn ontwikkeling.

7.1.2 Uitvoerbaarheid

Mijn collega's konden zonder problemen de vragenlijst invullen. Ik was op tijd begonnen met het uitdelen, zodat ik genoeg tijd had om de informatie uit de vragenlijst te verwerken. Ook de enquêtes van de leerlingen konden goed ingevuld worden en kon ik middels een interview verduidelijkende vragen. Ik ben op tijd gestart, maar liep wel tegen een aantal problemen aan;

de materialen kwamen later dan gepland, werken met Sprint plus was lastiger dan vooraf ingeschat, dedicon stuurde verkeerde bestanden op, scannen gaf problemen. Door deze "problemen" moest ik de planning iets aanpassen. Dit was even lastig omdat ik ruim de tijd ingepland had om met de leerlingen te werken. Die weken namen af en daardoor moest de frequentie van het oefenen per week omhoog. Dit was organisatorisch even lastig, omdat ik fulltime werk en één dag studieverlof heb. Gelukkig stonden de directeur en collega's er voor 100% achter en kreeg ik meer ruimte. Ook heeft een moeder bijgesprongen, die ik instructie heb gegeven, zodat er 5 weken intensief gewerkt kon worden met de leerlingen. Ik heb nog extra individueel hulp gehad van een adviseur van Lexima en kon weer verder.

7.1.3 Acceptatie

In het begin heb ik vooral feedback gekregen om mijn onderzoeksvraag helder te krijgen. In eerste instantie wilde ik twee of drie hulpmiddelen uit gaan proberen en starten met een breed onderzoek onder SBO-scholen. Ik kreeg de tip het klein te houden. Naar mate ik verder in het onderzoek kwam begreep ik dit.

Daarna heb ik na ieder hoofdstuk of enquête feedback gevraagd aan mijn critical friends uit het leescentrum en mijn studiegenoten. Steeds weer stukken aangepast en doorgestuurd naar mijn docente Marchien. Verder heeft zij feedback gegeven op de verslaglegging en het proces. Het heeft mij geholpen om het onderzoek helder, duidelijk en begrijpelijk te maken

7.1.4 Effectiviteit

Tijdens de uitvoering van het onderzoek heb ik gemerkt dat mijn onderzoek nieuwsgierigheid onder mijn collega's opwekte. Men wilde meer weten over Sprint plus en het inzetten van compenserende software in het algemeen. Er werd steeds vaker even mee gekeken en enthousiast gereageerd.

Ook de leerlingen waren enthousiast en werkten goed mee aan mijn onderzoek. Ze zagen hier ook het belang van in.

Het was leuk om te zien hoe snel ze aan andere leerlingen uit konden leggen hoe het programma werkte. Het ging dan razendsnel als een olievlek door de klas.

Het interviewen van de leerlingen heb ik als heel positief ervaren. Leerlingen kunnen ontzettend goed aangeven waar ze behoefte aan hebben. Dat heb ik dit jaar wel geleerd. Zij zijn de echte ervaringsdeskundigen.

De enquêtes die ik naar de verschillende SBO-scholen heb gestuurd, waar ik veel van verwachtte, hebben mij niet veel informatie gegeven die ik kon gebruiken in het onderzoek. Veel materialen die aangeschaft waren hadden te maken met geld, of was gewoon maar aangeschaft omdat men hoorde dat dit heel goed was etc.. Wel werden er af en toe dingen genoemd waar ze tegenaan gelopen zijn. Kortom het geeft mij wel meer kennis, maar niet voor dit onderzoek.

Voor mijn onderwijspraktijk is dit onderzoek een goede start van een weg die we verder gaan vervolgen. Ik ga mijn onderzoek en de bevonden resultaten presenteren aan het team. Ik neem daar de opmerkingen uit de enquêtes in mee.

Ik ga proberen mijn enthousiasme over te brengen. Aan het medezeggenschapsteam ga ik mijn advies voorleggen om komend schooljaar Sprint plus in twee groepen installeren, waaronder die van mij. Ik kan dan verder gaan met verdiepen en collega's en leerlingen kunnen dan vast ervaring opdoen.

Mijn voorstel is om met het team een cursus te volgen van Lexima om de kennis bij collega's te vergroten. Ik denk dan het belangrijk is om rustig stappen te nemen. Volgend jaar moeten mijn collega's voor het eerst gaan werken met digitale schoolborden. Ik heb dit al mogen ervaren door de brand afgelopen jaar. Het is belangrijk mensen niet te overvragen met allerlei nieuwe ontwikkelingen tegelijk.

Ook moeten we dan gaan kijken naar het ICT-beleid op onze school, om het in 2011 schoolbreed in te kunnen voeren. Kortom dit was pas een inventarisatie en moeten er nog veel stappen volgen om het succesvol in te kunnen voeren.

7.1.5 Tevredenheid over de aanpak.

Bij een volgend onderzoek zou ik nog eerder beginnen met de verslaglegging, tegenslagen zul je altijd tegen komen, en het meteen al kleiner houden, zodat er minder getrechterd hoeft te worden. Al denk ik dat dit ook wel hoort bij onderzoek doen. Verder ben ik heel tevreden over de aanpak.

7.2 Reflectie op eigen leerproces

7.2.1 Ervaringen.

Het was voor mij het eerste onderzoek wat ik gedaan heb.

Dit alleen al was een heel leerzame ervaring. Hoe stel ik goede enquêtes op? Waar zoek ik de juiste informatie? Hoe formuleer ik een goede onderzoeksvraag? etc.

Op dit gebied heb ik veel geleerd. Veel door te ervaren en door de feedback van mijn critical friends en medestudenten, en natuurlijk mijn docente Marchien Loerts.

Het was wel eens frustrerend als je dagen bezig was met een hoofdstuk en uiteindelijk bleef er van dit stuk maar één alinea over. Ik heb nu ervaren dat dit niet weggegooid is.

Het heeft mijn kennis verrijkt en het onderzoek overzichtelijk gemaakt.

Dit hoort bij ontwikkelen.

Ik had dagen dat ik van 's ochtend 9.00 uur tot 's avonds 20.00 uur door kon werken en de dag er naar bijna niks uit mijn handen kwam.

Daarom is het belangrijk tijd te nemen en hebben voor onderzoek doen.

Ik ben heel gezegend met het feit dat mijn thuisfront en mijn werkvloer hier alle begrip voor had en waar mogelijk ruimte gaf.

Ik vind onderzoek doen leuk, maar vind het ook wel weer fijn om weer eens op de bank te zitten zonder dat het onderzoek mij roept. Ik heb veel gehad aan de intervisie met medestudenten en van mijn docente Marchien. Zij kwam met verhelderende vragen, waardoor ik geprikkeld werd om nog specifiek in te gaan op het onderwerp.

Ook mijn critical friends zijn belangrijk voor me geweest. Door hun vragen en feedback werd ik uitgedaagd om stukken weer te herschrijven en/of aan te vullen of te trechteren.

Vooral dit laatste....

Ook mijn collega's hebben me enorm geholpen met hun inzet. Ze stonden open voor vragen en mocht te allen tijde de leerlingen meenemen.

7.2.2 competentieontwikkeling

Het onderzoek heeft me inhoudelijk veel informatie gegeven, maar ook gezorgd voor het ontwikkelen van persoonlijke competenties.

Ik heb geleerd goede vragen te formuleren voor enquêtes en interview, leerlingen en docenten te stimuleren actief mee te denken.

Ik heb geleerd assertiever te zijn. Meteen actie te ondernemen als afspraken niet na gekomen worden of wanneer materialen niet naar behoren werken.

Verder heb ik verschillende visies op het inzetten van ICT-middelen bestudeerd, die af en toe heel tegenstrijdig kunnen zijn.

Anneke Smeets (trajectcoördinator dyslexie-leerproblemen) gaf aan dat vroegtijdig inzet van groot belang kan zijn en vele leerlingen er baat bij kunnen hebben, ook de niet-dyslecten. Tom Braams, (kinder- en jeugdpsycholoog, gespecialiseerd in de diagnostiek en behandeling van leerstoornissen) raadt het weer af mits het een echte bijgevoegde waarde zou hebben.

Kortom een visie ontwikkelen is pas mogelijk als je voldoende ervaring hebt met het werken met deze middelen. Ik vind het heel interessant om van deskundigen te lezen wat zij ervan zeggen en daarover na te denken en te ervaren in de praktijk.

Tijdens het onderzoek is mijn houding nieuwsgieriger geworden. Ik kijk regelmatig op verschillende websites, ook buiten het onderzoek om. Ook pak/bestel ik veel vaker een boek.

Verder heb ik geleerd dat een onderzoek betrouwbaar is als je gebruik hebt gemaakt van drie onderzoeksmethoden (triangulatie) bijv. literatuur onderzoek, enquête en interview. Na dit onderzoek weet ik welke literatuur betrouwbaar is en welke niet. En ik kan de literatuur, theorieën, enquête, interview vervolgens verwerken tot een duidelijk verslag volgens de aangegeven richtlijnen. En daarbij het leggen van verbanden tussen deze onderzoeksvormen.

Ook vind ik de module SVIB heel leerzaam en dit gebruikt in mijn onderzoek. Beelden zeggen soms meer dan woorden.

De échte (levens)wijsheid ontstaat daar, waar mensen de moed hebben om kritisch naar zichzelf te kijken; Hans Stolp (1942; pastoor en auteur)

Het kritisch kijken naar mezelf vond ik heel leerzaam.

Ik ben hierdoor rustiger geworden, geef leerlingen meer ruimte om antwoord te geven, laat bewust stiltes vallen. Ik heb geleerd goede open vragen te stellen en door te vragen. Dit was heel zinvol voor mijn interview.

Tot slot heb ik ervaring opgedaan met het werken met critical friends. Ik vond dit heel prettig en leerzaam. Het kritisch kijken naar je eigen ontwikkeling en die van de ander. Het is best wel eens lastig als jij heel tevreden bent over een onderdeel en de ander heeft commentaar. Ik heb het wel altijd als positieve feedback ervaren. We zijn een heel klein groepje geweest, dus zaten in een luxe positie, waarbij het vertrouwen in elkaar groot was. Ik durfde me kwetsbaar op te stellen. Ook buiten de bijeenkomsten hebben we elkaar heel veel geholpen. Ik vond het prettig wanneer ik een duwtje kreeg als ik vastliep, maar ook de complimenten als andere het duidelijk vonden.

Ik kijk terug op een leerzaam proces.

Samenvatting

In dit praktijkonderzoek is met behulp van literatuuronderzoek, enquêtes en interview met leerlingen en leerkrachten en observatie van leerlingen geprobeerd antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag *“In hoeverre kan het inzetten van het compenserende hulpmiddel Sprint Plus een bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid van dyslectische leerlingen op de vogelhorst?”*

Er is gekeken naar de gebruiksvriendelijkheid voor de leerlingen en leerkrachten, de doelstelling en methodische motieven, de voor- en nadelen van Sprint plus, de voorwaarden waar de leerling aan moet voldoen en bij welke lessen Sprint plus ingezet zou kunnen worden.

De conclusies van dit inventariserende onderzoek zijn de volgende;

De leerlingen uit dit onderzoek die Sprint plus uitproberen hebben zowel moeite met het leestempo als de nauwkeurigheid bij het lezen, waardoor hun tekstbegrip belemmerd wordt.

Sprint plus wordt vooral compenserend ingezet. De leerlingen lezen mee met de tekst tijdens het luisteren.

Het werken met Sprint plus heeft tevens een motiverend effect. Leerlingen zijn minder afhankelijk van een volwassen deskundige of maatje, wat zorgt voor zelfvertrouwen bij de leerling.

Sprint plus is een eenvoudig programma met veel mogelijkheden. De functies; *voorlezen, skippy de woordvoorspeller, klik en leesknop, homofonenfunctie, spellingcontrole, samenvatting maken.*, worden als zeer prettig ervaren. De leerlingen kunnen vrij snel zelfstandig aan het werk. Wel kost de voorbereiding van het scannen van de lessen nog de nodige tijd.

De leerlingen geven aan Sprint plus te willen gebruiken bij *begrijpend lezen, technisch lezen, zaakvakken, spelling, taal, schrijven, stelopdrachten, rekenen- redactiesommen en bij toetsen.*

Om Sprint plus succesvol te implementeren is er een goed dyslexiebeleid nodig.

Met dit onderzoek is er een start gemaakt.

Literatuurlijst

- Boeter E. (2008) *Protocol leesproblemen en dyslexie voor het SBO; Uit de kast...aan de slag er mee. (praktijkonderzoek)*
- Braams, T (2009) *Kinderen met dyslexie. Amsterdam: Boom*
- Cauffman & van Dijk. (2009) *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs.*
- Dedicon Educatief luisterend leren. <http://www.dedicon-educatief.nl>, geraadpleegd op 05-03-2010
- Dyslexie hulpwijzer (2009) Lexima; www.lexima.nl
- Forrer. M, Janssen. S. *Verder met klassenmanagement* (1996). Amersfoort: CPS
- Hageman, J. Werkboek digitale hulpmiddelen Dyslexie, vijfde editie. Dyslexie team Koningin Wilhelmina College.
- Harink, F. (2007) *Praktijkonderzoek op een hogeschool*. Antwerpen /Apeldoorn: Garant
- Herberts, R (2009) *Lesgeven is leuk, maar het is geen liefde*. Wijszer; onafhankelijk vakblad voor onderwijsprofessionals in het MBO_ 2009/5, 20-21. Utrecht: profiel producties bv.
- Janssen, R & van Gent, J, artikel; *Dyslexie ICT-hulpmiddelen als voorwaarde voor succes*, okt. 2009. Uit: map gekregen tijdens dyslexie conferentie; *koers op succes* okt. 2009
- Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J& Scheepsmas W. (2007) *Ontwikkeling door onderzoek; een handreiking voor leraren*. Utrecht/Zutphen: ThiemeMeulenhoff.
- Leergebiedoverschrijdende eindtermen ICT, DVO (2007)
- Leij, A van der (2003). *Leesproblemen en dyslexie: beschrijving, verklaring en aanpak*. Rotterdam: Lemniscaat
- Rusijssenaars, A.J.J.M & Ghesquière, P. (2002) *Dyslexie en dyscalculie: ernstige problemen in het leren lezen en rekenen*. Leuven: Acco
- Smeets, J. & Kleijnen, R. (2007) *Technische maatjes bij dyslexie: compenserende en dispenserende hulpmiddelen*. 's Hertogenbosch: Masterplan Dyslexie
- Vanderbroucke, F, minister, beleidsnota (2004-2009)
- Verhoeven, S. & Nuland, J. van (2008). *Slimmer dan je baas: dyslexie op het werk*. Antwerpen/Apeldoorn: Cyclis
- Wegwijzer ICT en leerzorg. www.letop.be/projecten/surfplank. Geraadpleegd op 05-03-2010
- Wentink, H. & L. Verhoeven (2004) *protocol Leesproblemen en dyslexie voor groep 5-8*.

Wouters, E & Wentink, H (2008) *protocol leesproblemen en dyslexie voor het speciaal onderwijs*. Nijmegen expertisecentrum Nederlands.

Geraadpleegde websites:

www.masterplandyslexie.nl

www.steunpuntdyslexie.nl

www.lexima.nl

www.dedicon.nl

www.tbraams.nl

www.letop.be

www.nivoz.nl

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht compenserende hulpmiddelen

Omschrijving:	Sprint plus	Sprint	Kurzweil	ClaroRead
- inzetbaar bij leesproblemen	Ja	Ja	Ja	Ja
- inzetbaar bij spellingproblemen	Ja	Ja	Ja	Nee
- USB-stick versie	Ja	Ja	Ja	Ja
Functies:				
- lees voor	Ja	Ja	Ja	Ja
- tempo instelbaar	Ja	Ja	Ja	Ja
- woordenboeken	Ja	Ja	Ja	Nee
- spellinghulp	Ja	Ja	Ja	Nee
- homofonenfunctie	Ja	Nee	Nee	Nee
- woordvoorspelling	Ja	Nee	Ja	Nee
- markeerstiften	Ja	Ja	Ja	Ja
- leest:				
- pdf	Ja	Ja	Ja	Ja
- word	Ja	Ja	Ja	Ja
- internet	Ja	Ja	Ja	Ja
- boeken	Ja	Ja	Ja	Ja
- tijdschriften	Ja	Ja	Ja	Ja
Bestand opslaan als:				
- MP3	Ja	Ja	Ja	Ja
- Nog meer	Ja	Ja	Ja	Nee
Ingebouwde scanner	Nee	Nee	Ja	Nee
RealSpeak	Ja	Ja	Ja	Ja
Bevat de talen:				
- Ned	Ja	Ja	Ja	Ja
- Frans	Ja	Ja	Ja	Ja
- Engels	Ja	Nee	Ja	Ja
- Duits	Ja	Nee	Ja	Ja
- Spaans	Nee	Nee	Ja	verkrijgbaar
- Italiaans	Nee	Nee	Ja	verkrijgbaar
Kosten	500,-	350,-	1000,-	250,-
Geschikt voor:				
PO	Ja	Ja	Minder	Ja
VSO	Ja	Ja	Ja	Ja

Opmerkingen:

ClaroRead is een mooi programma, maar Sprint heeft mee opties.

Kurzweil is zeer uitgebreid, maar qua moeilijkheidsgraad meer geschikt voor Voortgezet onderwijs. Verder is het een kostbaar programma.

Sprint is minder uitgereid dan Sprint plus.

Sprint plus heeft Skippy de woordvoorspeller en de homofonenfunctie, die de betekenis zichtbaar maakt met een afbeelding.

Het zou voor de toekomst fijn zijn als Lexima Sprint plus aanbiedt met alleen Engels en Nederlands erop, waardoor kosten lager zouden kunnen zijn. Voor primair onderwijs zou dit voldoende zijn.

Bijlage 2 : Enquête compenserende hulpmiddelen op de vogelhorst

Beste collega's

Het gebruik van compenserende en dispenserende ICT-hulpmiddelen (hardware en software) door leerlingen met dyslexie is volop in ontwikkeling en vormt een speerpunt van landelijk dyslexiebeleid. Voor veel scholen is het gebruik van deze hulpmiddelen nog helemaal nieuw, anderen hebben al ervaringen op dit gebied. Sprint en Kurzweil zijn van deze hulpmiddelen die steeds vaker worden gebruikt in het onderwijs. Tijdens mijn literatuurstudie kwam steeds vaker naar voren dat Kurzweil een heel goed programma is voor leerlingen uit het (hoger) voortgezet onderwijs en Sprint meer voor zowel primair (speciaal) als voortgezet onderwijs. Ik wil gaan bekijken of Sprint geschikt zou kunnen zijn voor leerlingen van onze school in de groepen 6 t/m 8. Het belangrijkste wat ik wil onderzoeken is het gebruikersgemak voor leerling en leerkracht. Door middel van een beperkt inventariserend onderzoek wil ik die ervaring in kaart brengen. Ik wil u daarom vragen om de bijgevoegde vragenlijst in te vullen. Ik verwacht dat dit niet veel tijd kost.

Bij de verwerking van de verzamelde informatie zal anonimiteit van personen gewaarborgd blijven.

De ingevulde vragenlijst graag uiterlijk **maandag 22 maart** in mijn postvak.

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot: Jantine Willemsen
jwillemsen@devogelhorst.nl

Ik dank u voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,
Jantine Willemsen

Onderzoek: *Ervaringen naar digitale hulpmiddelen/software programma's*

Naam van de school: de Vogelhorst

Groep:.....

Aantal leerlingen:.....

Ingevuld door:.....**functie:**.....

Datum:.....

1. Hoeveel leerlingen met een dyslexieverklaring zitten er momenteel bij u in de klas?

.....leerlingen.

2. Hoeveel leerlingen met kenmerken van dyslexie?..... leerlingen

3. Waar loopt u met deze leerlingen in uw klas tegenaan?

.....
.....
.....
.....

4. Zitten er dyslectische leerlingen in uw klas die gebruik maken van digitale hulpmiddelen/softwareprogramma's? Zo ja, welke?

- ☐ **Ja**, in mijn klas wordt gebruik gemaakt van:.....

.....
.....

- aantal leerlingen dat gebruik maakt:..... leerlingen

- het hulpmiddel is aangeschaft door: ouders / school /
.....

- ☐ **Nee**

5. Wordt u op school op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen op het gebied van digitale hulpmiddelen?

- ☐ Ja,
d.m.v.:.....
.....
- ☐ Nee

6. Welke compenserende hulpmiddelen zou u graag willen hebben gebruiken uw klas?

- ☐ Sprint
- ☐ Kurzweil
- ☐ Claroread
- ☐ Reading pen
- ☐ Daisy-speler
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Geen idee, daar heb ik te weinig kennis van.
- ☐ Geen

*Indien u op deze vraag **geen** geantwoord heeft mag u de volgende vragen overslaan.*

7. Hoe bent u (eventueel) al met compenserende hulpmiddelen in aanmerking gekomen?

- ☐ Via school
- ☐ Via andere scholen
- ☐ Via vrienden
- ☐ Via internet
- ☐ Via een opleiding

- Anders, namelijk.....

8. Waar moet volgens u een goed compenserend hulpmiddel aan voldoen?

.....

.....

.....

.....

9. Wat verwacht u van het inzetten van compenserende hulpmiddelen in de klas?

.....

.....

.....

10. Bij welke lessen zouden de compenserende hulpmiddelen door de leerlingen volgens u gebruikt kunnen worden?

- Begrijpend lezen
- Zaakvakken
- Rekenen
- Toetsen
- Anders nl:.....

11. Zijn er volgens u ook "nadelen" bij het inzetten van compenserende hulpmiddelen?

- Ja, namelijk.....
-
- Nee

12. Wanneer wij compenserende hulpmiddelen structureel in gaan zetten, heeft u dan behoefte aan externe begeleiding?
- Ja
 - Nee

Bijlage 3: Enquête leerling naar gebruikservaringen

Vooraf: uitleg over de vragenlijst en doel van deze enquête.

1. Heb je al eerder van het programma Sprint plus gehoord? JA/NEE
2. Helpt het je als de tekst voor je wordt voorgelezen? JA/NEE
3. Lees je met de groene cursor (vlakje) mee? JA/NEE
4. Heb je soms hulp nodig om met Sprint plus te werken? JA/NEE
5. Merk je dat het lezen en/of schrijven beter gaat met Sprint plus? JA/NEE
6. Kun je nu zelf, zonder hulp, met Sprint plus werken? JA/NEE
7. Wat vind je het fijnst aan het programma Sprint plus.
 - voorlezen
 - Skippy
 - Spellingcontrole
 - Klik en leesknop
 - Homofonen
 - Anders, namelijk.....
 - Alles
8. Denk jij dat je later op school met dit programma wilt werken? JA/NEE

9. Levert Sprint plus alleen voordelen op? JA/NEE

10. Vind je Sprint plus een moeilijk programma? JA/NEE

11. Zou je thuis Sprint plus willen gebruiken? JA/NEE

Wil je nog iets zeggen over het gebruik van dit
programma?.....
.....
.....
.....

Bijlage 4: interview leerling

Naam:

leeftijd:

Vooraf: inleidend gesprekje over doel van het gesprek.

1. Kun je mij uitleggen waarvoor jij een laptop met Sprint plus gebruikt?
2. Wist jou juf/meester hoe hij/zij moest werken met een Sprint plus? Hoe ging dat?
3. Kun je nu zelf, zonder hulp met Sprint plus werken?
4. Bij welke lessen of activiteiten gebruik jij de Sprint plus? (voorbeelden, hoe gaat dat)
5. Bij welke lessen zou je het willen gebruiken?
6. Hoe gaat het zoeken/bladeren in de tekst met Sprint plus?
7. pas je het leestempo wel eens aan?
8. Wat vind jij de voordelen van Sprint plus? Hoe helpt het jou?
9. Wat zijn de nadelen? Wat vindt je lastig aan het gebruik van Sprint plus?
10. Merk je ook dat lezen beter gaat door het gebruik van Sprint plus?
Waaraan/hoe merk je dat?
11. Heb je een goede tip of advies voor andere kinderen of juffen/meesters die voor het eerst met Sprint plus gaan werken?

Dank je wel voor het gesprek!

Bijlage 5: enquête gebruikservaringen leerkracht

Naam leerkracht:

Groep:

1. Bij welke lessen zouden de leerlingen met Sprint kunnen werken?

☐ Begrijpend lezen

☐ Technisch lezen

☐ Zaakvakken: aardrijkskunde, geschiedenis, kennis der natuur

☐ Rekenen

☐ Toetsen

☐ Anders namelijk;...

2. Leest de leerling mee met de tekst of luistert hij/zij alleen naar de tekst?

☐ Ja, de leerling leest mee.

☐ Nee, de leerling luistert alleen.

3. Hebben de leerlingen die met Sprint werken speciale begeleiding gekregen?

☐ Ja, van

☐ Nee

4. Heeft u als leerkracht begeleiding gekregen bij het werken met Sprint in de klas?

☐ Ja, van

☐ Nee

5. Kan de leerling, al dan niet na begeleiding, zelfstandig met Sprint werken?

☐ Ja

☐ Nee, de leerling heeft nog hulp nodig bij.....

6. Wat zijn de voordelen van het inzetten van Sprint in de klas?

.....

.....

7. Zijn er ook nadelen aan het werken met Sprint?

.....

.....

8. Zijn er gebruiksmogelijkheden die je in het programma mist?

☐ Ja.

Namelijk.....

☐ Nee,

9. Is Sprint voor u een programma die u in de toekomst graag ingezet zou zien worden op de vogelhorst?

- ☐ Ja.
- ☐ Nee.

10. Waar zou uw voorkeur naar uitgaan?

- ☐ leerlingen werken met een laptop met Sprint
- ☐ Sprint wordt op de server gezet.

Wilt u uw keuze toelichten:

.....

.....

.....

11. Als u het programma een cijfer moet geven voor de gebruiksvriendelijkheid voor u als leerkracht, wat geeft u het dan?.....

Kunt u toelichten waarom u dit cijfer geeft?.....

.....

12. Wat voor cijfer zou u geven voor de gebruiksvriendelijkheid voor de leerling?.....

Kunt u toelichten waarom u dit cijfer geeft?.....

.....

13. Heeft u behoefte aan externe begeleiding wanneer Sprint ingezet zou worden op de Vogelhorst.?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

14. Stellingen (doorstrepen wat niet van toepassing is)

- Het gebruik van Sprint bevordert de zelfredzaamheid van dyslectische leerlingen.
eens/oneens

- Leerlingen worden lui van het gebruik van Sprint. eens/oneens

- Het gebruik van een Sprint motiveert dyslectische leerlingen om te blijven lezen.
eens/oneens

- Het gebruik van Sprint in de klas vraagt veel extra tijd en energie van de leerkracht. eens/oneens

- Het gebruik van Sprint versterkt het competentiegevoel bij de leerlingen.
eens/oneens

- De leerlingen ervaren het gebruik van de Sprint voornamelijk als positief eens/oneens

Aanvullende opmerkingen over het gebruik van Sprint in uw klas kunt u hier vermelden:

Dank u wel dat u mee wilde werken aan mijn onderzoek

*Met vriendelijke groeten,
Jantine Willemsen*

Reactie Staatssecretaris op Kamermotie dyslexie hulpmiddelen

Het antwoord van de Staatssecretaris van Onderwijs op de Kamermotie Biskop is onlangs naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierin worden de knelpunten en een plan van aanpak voor bredere invoering van dyslexie hulpmiddelen beschreven. Versnippering in regelgeving en informatievoorziening op dit punt, de beperkte vergoeding, het ontbreken van geschikte digitale schoolboeken en de positie van de ouders naar scholen, worden als knelpunten benoemd. De Staatssecretaris verwacht dat voor een aantal knelpunten reeds in gang gezet beleid verbetering zal brengen. Ze noemt in dit verband o.a. dat per 1 augustus 2009 de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte ook gaat gelden voor het primair en voortgezet onderwijs en de komst van Passend Onderwijs in 2011. Verder wijst ze er op dat inmiddels een Europese aanbesteding is gepubliceerd, gericht op het opbouwen van een collectie schoolboeken die geschikt is voor gebruik met dyslexiesoftware voor het primair en voortgezet onderwijs. Naar verwachting zal de gunning plaatsvinden in juli van dit jaar, zodat per schooljaar 2009–2010 kan worden begonnen met de opbouw van de collectie. Verder wil de staatssecretaris onderzoeken hoe de informatievoorziening kan worden verbeterd. Ze zal geen initiatief nemen om de uitsluiting van dyslexie hulpmiddelen voor vergoeding via het UWV aan te pakken. Lexima was een van de partijen die door het ministerie waren uitgenodigd voor advies.

Uit de notitie van de staatsecretaris

Scholen en instellingen maken verschillende keuzen wat betreft hun inzet bij bijvoorbeeld dyslexie. Dit betreft zowel de inzet van de beschikbare middelen als het gebruik van ondersteunend materiaal en kennis die beschikbaar is om het onderwijs aan deze leerlingen goed vorm te geven. Scholen en leerkrachten maken niet altijd gebruik van alle beschikbare mogelijkheden. Een cultuuromslag bij scholen en leraren is nodig om ook deze groep leerlingen een passend onderwijsaanbod te bieden. De invoering van Passend onderwijs per 1 augustus 2011 zal naar verwachting een aantal positieve effecten op dit knelpunt met zich meebrengen.

Binnen Passend onderwijs zal de positie van ouders ten opzichte van de school worden verbeterd. Ouders van kinderen met visuele beperkingen of met dyslexie kunnen hier ook gebruik van maken. Per 1 augustus 2009 geldt de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte ook voor het primair en voortgezet onderwijs. Indien een ouder of leerling van mening is dat de school of instelling zich hier niet naar gedraagt, kunnen zij een klacht indienen bij de Commissie Gelijke Behandeling.

Er bestaat voor leerlingen met dyslexie een heel pakket aan maatregelen en voorzieningen, maar ook een aantal specifieke knelpunten. Zo wordt bijvoorbeeld voor leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs de eigen bijdrage voor aangepaste lesmaterialen voor ouders afgeschaft en zal er een collectie van digitale lesmaterialen worden opgebouwd dat

met behulp van dyslexiesoftware kan worden gebruikt. Het brede en algemene knelpunt is van de versnippering en een gebrek aan integraliteit. Er is behoefte aan één punt waar zowel de school als de ouder terecht kan met vragen.

De staatssecretaris wil verkennen of binnen Passend onderwijs, het regionale loket voor indicatiestelling een rol kan spelen met laagdrempelige informatievoorziening over wat er voor een specifieke leerling aan ondersteuning en hulpmiddelen beschikbaar is en welke voorziening ze waar kunnen krijgen.

Een specifiek knelpunt is dat het UWV geen onderwijsvoorzieningen vergoedt voor dyslectici, terwijl dat wel gebeurt voor b.v. visuele beperkingen of motorische handicaps. Dit betekent echter niet dat het UWV niet erkent dat dyslexie een handicap is die belemmerend werkt. Er wordt echter vanuit gegaan dat opvang van dyslectische leerlingen behoort tot de reguliere zorgbreedte van basisscholen, indien nodig met inzet van Weer Samen Naar School (WSNS) gelden en ondersteuning. Gezien het grote aantal leerlingen met een vorm van dyslexie en de verwachtingen omtrent het aantal aanvragen voor voorzieningen zou een vergoeding leiden tot een onevenredig beroep op de middelen van de overheid.

De staatssecretaris schrijft verder: "Ik zal ook de ontwikkelingen volgen van het project 'Herorientatie Hulpmiddelen' van het ministerie van VWS. Dit project onderzoekt de mogelijkheden tot herinrichting van de hulpmiddelenregelingen die onder het ministerie van VWS vallen. Ik zal de mogelijke oplossingen die dit project wellicht kan bieden voor de doelgroep van visueel beperkte en dyslectische leerlingen in de gaten houden."

De staatssecretaris neemt zelf geen stappen om de vergoedingsproblematiek voor dyslectici bij het UWV op te lossen.

Geplaatst op: 18-6-2009